

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

10^E JAARGANG

WOENSDAG 4 NOVEMBER 1925

No. 514

INHOUD.

LOONSVERLAGING IN „STAATHUISHOUDKUNDE EN STATIS- TIEK” door <i>D. J. Wansink</i>	964	Blz.
Goudinvoer in Nederland	966	
Het beeld der jongste Indische begroting I door <i>Dr. D. J. Hulshoff Pol Jr.</i>	967	
Zuiderzoekwesties. De volgorde der inpolderingen door <i>Ir. J. F. Ligtenberg</i>	968	
De opwekking van electriche energie in de provincie Limburg II (Slot) door <i>Ir. N. M. H. Doppler</i>	970	
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:		
De nieuwe Hongaarsche munteenheid door <i>Dr. R. Kerschagl</i>	972	
AANTEEKENINGEN:		
Een onderzoek naar den economischen toestand van Nederland en de middelen tot verbetering daarvan	973	
Hoeveel is er reeds bezuinigd?	973	
Rubber in Malakka	974	
Suikerproductie der wereld	975	
MAANDOIJFERS:		
Productie der Steenkolen-, Bruinkolen- en Zoutmijnen	975	
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN		
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	976—982	
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.		

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Wd. Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra.*

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

COMMISSIE VAN ADVIES.

J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerde leden: *Prof. Mr. D. van Blom;
Prof. Mr. H. R. Ribbius.*

Redacteur-Secretaris: *D. J. Wansink.*

Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.
Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

3 NOVEMBER 1925.

In den toestand van de geldmarkt kwam deze week geen verandering. Geld bleef sterk gevraagd; de koersen bleven echter onveranderd, ook tijdens de maandwisseling, daar de marktnoteringen vrijwel op hetzelfde niveau staan als de noteringen van de Nederlandsche Bank en men voor een tekort dus bij haar kon aankloppen. Particulier disconto noteende 3½ pCt.; voor papier met twee handteekeningen 3⁹/₁₆ à 3¾ pCt. De prolongatienoteering steeg Woensdag op 4 pCt. en bleef verder onveranderd.

* * *

Op de balans van De Nederlandsche Bank trekt in de eerste plaats een aanmerkelijke vermeerdering van de goudreserve de aandacht. Als gevolg van den goudinvoer uit Engeland, waarvan elders in dit nummer melding wordt gemaakt, steeg de voorraad geel metaal der centrale credietinstelling van f 418,3

millioen tot f 435,9 millioen. Daarnevens komt op den weekstaat duidelijk de invloed van de maandwisseling aan den dag. Hoewel het bedrag der rechtstreeks (bij de Bank geplaatste schatkistpromessen van f 11 millioen tot f 10 millioen terugliep, klom de post binnenlandsche wissels met f 3,3 millioen. De beleeningen blijken zelfs met f 39,9 millioen te zijn gestegen.

Het renteloos voorschot aan het Rijk vermeerderde met f 900.000. De zilvervoorraad der Bank liep met een kleine f 300.000 terug. De post papier op het buitenland vertoont een vermeerdering van f 300.000, terwijl de diverse rekeningen onder het actief met f 900.000 toenamen.

Als gevolg van de stijging van opereerend kapitaal en goudreserve vertoont de biljettencirculatie ditmaal een belangrijke vermeerdering. Deze blijkt van f 881,3 millioen tot f 940 millioen te zijn opgelopen. De rekeningcourant-saldi namen met f 2,9 millioen toe. Het beschikbaar-metaalsaldo steeg met f 4,8 millioen. Het dekkingspercentage bedraagt ongeveer 47.

* * *

Na de heftige schommelingen voor francs op Maandag bleef de wisselmarkt verder vrij rustig. Het hooge niveau van 10,50 voor Parijs kon niet gehandhaafd blijven. Reeds Dinsdag werd weder voor 10,35 afgedaan. Na de vorming voor het nieuwe Fransche Ministerie trad opnieuw een verheffing in tot 10,50 à 10,55, maar verder werd omstreeks 10,40 verhandeld. Na eenige weken stabiele koersen trad ook voor Belgische francs Maandag een daling in, in verband met de afwikkeling van groote speculatieve Belgische posities in Fransche francs, waarvoor de Banque Nationale geen dekking wilde afgeven tegen de door haar genoteerde koersen. Na twee dagen trad echter weder een herstel in; de koers bleef evenwel toch enkele punten onder het vroegere koerspeil. Naar aanleiding van verschillende uitlating over de wenschelijkheid van een spoedige stabilisatie op de oude pariteit, heerschte er een opgewekte stemming voor Deensche Kronen. Geopend op 60,30 werd Zaterdag 62,15 genoteerd. Oslo daarentegen onveranderd. Voor de goudwissels was de stemming tamelijk flauw. Daar Londen echter steeds op het goudpunt van invoer staat, kwam er niet veel verandering in de koersen.

LONDEN, 2 NOVEMBER 1925.

Gedurende de laatste week van October bleef geld bij voortdurend gezocht en moest de markt zich een paar maal tot de Bank van Engeland wenden tot het opnemen van geld à 4½ pCt. en het disconteeren van wissels à 4 pCt.

Disconto was dientengevolge zeer vast. De toewijzing van Treasury Bills had Vrijdag à 3¹³/₁₆ pCt. plaats. De noteering voor 3-maands prima bankaccepten sloot dan ook op dat percentage.

Eenige vrij groote posten goud werden in de afgelopen week naar het continent, voornamelijk Nederland verzonden, zonder echter eenigen indruk op den koers voor guldens te maken.

Slot heden New York 4,84½; Amsterdam 12,04.

LOONSVERLAGING IN „STAATHUIS- HOUDKUNDE EN STATISTIEK”.

Is, voor het herstel van de voortbrenging en beperking van de werkloosheid, verdere verlaging van de arbeidsloonen noodzakelijk? Hierover liepen op 24 October 11. de debatten ter Jaarvergadering der Vereeniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek.

Beteekent deze vraagstelling het isoleeren van den loonfactor, het opbergen in de ceteris-paribus-kluis van alle factoren, die het herstel van de voortbrenging kunnen bevorderen? De heer *Goudriaan* meende van ja en eveneens de heer *Kuyper*. Legde de eerste zich onder eenig voorbehoud bij deze opvatting neder, de tweede verzette zich met kracht daartegen, noemde de vraagstelling niet objectief en onhoudbaar en zag er als goed Marxist zelfs een uiting in van de door het kapitalisme bepaalde geestelijke structuur der huidige academische sociale economie. Welke reden was er tot deze beperking en dit verwijt? Geen enkele, naar het schijnt. De vraag naar de noodzaak van loondaling sluit geenszins den pas af voor een onderzoek naar andere middelen tot herstel der productie; integendeel, zij is zonder een onderzoek dezer andere factoren niet te beantwoorden. Trouwens bij het trekken van conclusies begaf Dr. *Goudriaan* zich — hierop werd door Dr. *de Moor* uitvoerig gewezen — weer in het gezelschap der heeren *Kortenhorst* en *Stork*, die hun antwoord ten aanzien van de loonen eerst formuleerden na een onderzoek van tal van andere factoren, welke op de positie van de Nederlandsche industrie van invloed zijn.

Van tal van factoren. Een onderzoek naar alle factoren was onmogelijk en ook niet noodig. Vanzelf bleef een aantal, vanuit Nederland niet te beïnvloeden, buiten beschouwing. Het baart echter verwondering, dat van de belangrijke kwesties, welke hier te lande aan de orde zijn en die met het vraagstuk nauw verband houden, er slechts twee ter sprake werden gebracht. De heeren *Veraart* en *Kortenhorst* in het bijzonder pleitten voor actieve welvaartspolitiek als middel ter bestrijding der werkloosheid en om loondaling tegen te gaan; Dr. *Goudriaan* wierp de kwestie der kapitaalvorming op. De handelspolitiek bleef echter buiten debat; slechts eenmaal vingeu wij „beveiliging van industrieën” uit Dr. *Kortenhorst*'s mond op, terwijl voor retorsie ter vergroting van de afzetgebieden onzer exportnijverheid — waarvoor deze prae-adviseur toch een der kampioenen is — niet werd gepleit. Ook voor „managing the currency”, hier te lande trouwens geen kwestie, die de gemoeieren als in Engeland bezighoudt, kwam niemand in het geweer. Gelukkig, want welk een omvang zou het debat dan hebben aangenomen?

Is er verband tusschen de uitbreiding van het productie-apparaat en de hoogte der arbeidsloonen en zoo ja, welk? Op deze vraag allereerst zou men van Dr. *Goudriaan* een antwoord verwacht hebben. Prae-adviseur sloeg deze vraag echter over, om te stellen, dat loonsverlaging de kapitaalvorming bevordert. Zijn onderzoek naar de uitbreiding van het productie-apparaat leverde geen noodzaak tot zoodanige verlaging. Ware dit wel het geval geweest, zou dan de prae-adviseur niet genoopt zijn geworden te concluderen tot een verlaging, waarvan hij den heilzamen invloed op de productie verder op in zijn prae-advies aan allerlei bedenkingen onderhevig achtte?

Was intusschen de vraag, welke Dr. *Goudriaan* onder het oog zag, nl. of loonsverlaging noodzakelijk is wegens onvoldoende kapitaalvorming, van belang voor het antwoord op die, door het Bestuur gesteld? Meijfr. *van Dorp* vermocht de kracht van het argument der onvoldoende kapitaalvorming, dat de arbeiders ev. van de noodzaak eener loonsverlaging zou moeten doordringen, niet te ontdekken. De prae-adviseur kaatste den bal echter terug, betoogende, dat aanwending van dit argument ook nimmer in zijn

bedoeling had gelegen, doch dat wel van de zijde der liberale economen herhaaldelijk met nadruk op de wegens de kapitaalverwoesting van den oorlog bestaande noodzaak tot loondaling was gewezen. Voor hen was dit hoofdstuk dan ook geschreven en geen stem, stelde hij vast, was tot bestrijding van zijn onderzoek opgegaan.

Van principieelen aard was het bezwaar van Prof. *Frída*. Volgens dezen spreker gaat het, bij het verband tusschen loonen en kapitaalvorming, niet om een onderzoek van wat achter ons ligt, als door Dr. *Goudriaan* uitgevoerd, doch om het heden en de toekomst, om de vraag, of kapitaal thans op zoodanige voorwaarden beschikbaar komt, dat rendabele productie mogelijk is. Deze voorwaarde is, aldus spr., verwezenlijkt; men zie naar den rentestand. Bovendien stelt het buitenland ons kapitaal beschikbaar.

Door Prof. *Frída* werd in dit verband een goed woord gedaan voor de betekenis der theorie, naar zijn meening door den eersten prae-adviseur onderschat. Hij was niet de eenige, welke Dr. *Goudriaan* dit verwijt deed hooren; ook Meij. *van Dorp* en de heer van *Genechten* uitten zich in dezen zin; de laatste ook t.o.v. Dr. *Kortenhorst*. „Op cijfers gebaseerde theorieën zijn zoo gevaarlijk”, aldus Meij. *van Dorp*. „Wij moeten het economisch luchtledig hebben, om met den homo economicus te kunnen experimenteeren.”

Inderdaad, men kan de economische wetenschap niet beoefenen, zonder een stevigen theoretischen grondslag. Dit is echter geenszins door den prae-adviseur ontkend. Wel verzette hij zich — en terecht — tegen de zelfvoldaanheid van theorieën zonder feiten en tegen feiten zonder theorie. Want hoe verdienstelijk men ook met den homo economicus proeven moge nemen, hoe snel, eenvoudig en wrijvingsloos deze heer in zijn luchtledig huis op economische prikkels ook reageert, de resultaten van het onderzoek blijven juist daardoor ver van de directe toepassingsmogelijkheid verwijderd — hetgeen in betoogen, in naam der economische wetenschap op grond van dergelijke resultaten gehouden, zoo vaak over het hoofd is gezien — dat een reactie, als in het prae-advies *Goudriaan* tot uiting kwam, alleszins verklaarbaar is.

Beteekent zulks minachting der theorie? Geenszins. Ook aan de beschouwingen des heeren *Goudriaan* over de kapitaalvorming lagen theoretische overwegingen ten grondslag. Er valt over te twisten, of zijn probleemstelling juist was en of hij zichzelf soms niet tegensprak — deze vragen kan men ten aanzien van vele zuiver abstracte betoogen ook stellen.

Verondersteld echter eensgezindheid tusschen prae-adviseur en hen, op wie hij zijn pijlen richtte, bv. over het kapitaalbegrip, waarmede hij opereerde, dan nog heerscht eenerzijds vaak de overtuiging van een groote kapitaalvernietiging gedurende den oorlog, waardoor ook thans nog een kapitaaltekort, gegeven den bevolkingsaanwas, zou bestaan, terwijl Dr. *Goudriaan*'s onderzoek het tegendeel van dit laatste aantoonde. Hierin is de waarde van een dergelijk, met de theorie gecombineerd, quantitatief onderzoek gelegen.

* * *

De vraag, welke om beantwoording vroeg, was overigens — afgezien van bovenvermelde uitbreiding, welke de eerste prae-adviseur eraan had gegeven — door alle drie prae-adviseurs practisch opgevat als een kostenvraagstuk, als hoedanig ook Prof. *Mees* en Prof. *Frída* haar stelden. De kosten zijn, aldus de laatste, te hoog voor concurrentie met het buitenland. Te analyseeren is dus de rol, welke de loonen daarbij spelen. Weinig baat het hier, of er al eenstemmigheid over de elementaire waarheid bestaat, dat de loonen door de productiviteit van den arbeid naar boven worden begrensd. Het gaat er juist om, te bepalen, waar deze grens ligt en hierover zal de „harmonie entre les hommes” — men kan dit met den heer *Kuyper* eens zijn — nog wel langen tijd zoek blijven. Viel dus te

onderzoeken, welke factoren deze productiviteit bepalen. Beperking van de vraag tot het loon alleen is ontoelaatbaar, en vond ook door geen der prae-adviseurs plaats. De heeren stonden alle drie op het standpunt: de loonen in de laatste plaats.

Worden zij hiermede een sluitpost? De heer *Kuyper* moest zich wegens tijdgebrek tot het uitspreken van zijn vrees hiervoor bepalen; de heer *Wibaut* behandelde de vraag echter uitvoerig, zich daarbij wendend tegen den heer *Stork*. Moet de, thans f 28 per week verdienende wever, weer op f 14,75 terug, als in 1914 of nog lager? Van een ontkennend antwoord des prae-adviseurs was de heer *Wibaut* zeker. Inderdaad, sluitpost of geen sluitpost, met een dengelijke calamiteit behoeven wij hier te lande gelukkig niet te rekenen. Indien er al een enkele onderneming zou zijn, die thans slechts tegen dergelijke loonen arbeiders te werk zou kunnen stellen, zij zou hen eenvoudig niet kunnen krijgen.

Moet het loon zich aanpassen aan het loonpeil in het laagste land? De heer *Wibaut* las het uit een der stellingen van den heer *Stork*, die verklaarde, dit nimmer gezegd te hebben. Ware zoodanige aanpassing voor de internationale concurrentie noodzakelijk, het aantal rookende schoorsteenen zou thans in onze daaraan onderhevige industrieën al zeer gering zijn!

De vraag, of de loonen omlaag moeten, vindt, gelijk hierboven reeds werd opgemerkt, haar oorsprong in den toestand der aan internationale concurrentie onderhevige bedrijven. Voor een economischen kringloop, die zich binnenslands voltrekt, zonder ergens deze bedrijven te raken, rijst zij niet. Waar aansluitpunten met eerstgenoemde bedrijven bestaan, komt de vraag ook voor deze nationale bedrijven aan de orde.

Moeten nu de loonen in de aan internationale concurrentie onderhevige nijverheid worden verlaagd? Slechts een bedrijfsgewijs onderzoek kan — de heer *Bölger* legde er den nadruk op — uitkomst geven. Men zou nog verder kunnen gaan en betoogen, dat in de individuele ondernemingen de omstandigheden zoozeer verschillen, dat slechts een hiervan uitgaand onderzoek tot het trekken eener conclusie in staat stelt. Slechts hij, die — om met den heer *Goudriaan* te spreken — op den stoel van den ondernemer of een, daar dicht tegenaan geschoven, zetelt, kan een antwoord geven.

Was het daarom billijk, dat Dr. *Goudriaan* de vaagheid zijner conclusies, althans ten aanzien van de loonen in deze bedrijven, verweten werd? Wie kan een antwoord geven op hetgeen in de zoo uiteenlopende takken onzer aan internationale concurrentie onderhevige nijverheid op loongebied gewenscht is? De omstandigheden wisselen van industrie tot industrie, van onderneming tot onderneming. Voor het hem het best bekende bedrijf, den scheepsbouw, gaf Dr. *Goudriaan* een overzicht van de algemeene factoren, welke grootte de mogelijkheid, met het buitenland te concurreeren, bepaalt. Voor de afzonderlijke ondernemingen komen hier nog allerlei individuele factoren bij. De jongste loonstatistiek van den Metaalbond wijst b.v. aan, dat in het eerste halfjaar 1925 van de 4023 te Rotterdam werkende geschoolde arbeiders 1167 een gemiddeld uurinkomen hadden van 53 en 82 ct. en het gemiddelde uurinkomen voor alle 4023 geschoolden 60 ct. bedroeg. Kunnen de ondernemingen, waar gemiddeld 53 ct. verdiend werd, niet meer betalen? Wordt er in die, waar het gemiddeld uurinkomen 63 ct. bedroeg, zooveel harder gewerkt? Is er verschil in de tariefloonen en waarom? Den buitenstaander is geen antwoord mogelijk; hij kan niet eens alle factoren opsommen, die voor de positie van een bepaalde onderneming beslissend zijn; voor den bedrijfstak kan hij een algemeen gang van zaken en de algemeene factoren, welke dezen beïnvloeden, constateeren, zonder nochtans tot het aangeven van concrete maatregelen in

staat te zijn. Slechts in het algemeen en onder voorbehoud kan hij zijn conclusie trekken.

De heer *Stork* zat op den stoel van den ondernemer en formuleerde als insider, en omdat de fabrikant het niet als de wetenschappelijke onderzoeker bij wikken en wegen kan laten, doch tot de daad moet komen, zijn conclusies „duidelijk en klaar” zooals de heer *Wibaut* zeide, wiens lof voor 's heeren *Stork's* prae-advies daarmede echter een ontijdig einde nam.

Het minst duidelijk was eigenlijk Dr. *Kortenhorst*. Deze concludeerde (p. 106), een „algemeene uniforme loonsverlaging over de geheele linie” niet noodzakelijk en ook niet mogelijk te achten, zoolang niet de kosten van het levensonderhoud belangrijk dalen. Een spoedige sterke daling dezer kosten achtte hij echter, een bladzijde terug, niet aannemelijk, o.m. wegens de onmiskenbare wisselwerking, die er bestaat tusschen loonpeil en de kosten van levensonderhoud. „Preciesheid is zoo lastig”, om ook hier 's heeren *Wibaut's* karakteristiek weer te geven.

Dr. *van der Waerden* was van oordeel, dat men bij het trekken van conclusies ten opzichte der loonen er o.m. rekening mede diende te houden, dat ook door concentratie van ondernemingen het concurrentievermogen kan worden vergroot. Hij wees daarbij op de recente fusies in Duitschland, waartoe men is gekomen, omdat, volgens spr., daar te lande aan het loonpeil niet meer kan worden getornd. De heer *Stork* wees op het gevaar van trustvorming voor de consumenten. Men kan ook de prealabele vraag stellen, of het Nederlandsche bedrijfsleven „überhaupt” een gunstigen voedingsbodem voor dergelijke fusies biedt. Het middel werkt bovendien slechts, naar Dr. *Goudriaan* opmerkte, op betrekkelijk langen termijn.

Wat den toestand van het oogenblik aangaat kan men dan ook de algemeene strekking van de prae-adviezen en het ter vergadering gesprokene aldus samenvatten, dat deze toestand nog van dien aard is, dat in belangrijke, aan internationale concurrentie onderhevige ondernemingen door geringe wijziging in de concurrentieverhoudingen de noodzaak van loonsverlaging wederom acuut kan worden.

Op dezen stand van zaken, op dit concurrentievermogen is echter o.m. de prijs van alle goederen en diensten van invloed, welke van de „sheltered industries” en het monopolistische overheidsbedrijf moeten worden betrokken. Deze invloed uit zich op talloze wijzen, ieder wellicht van niet zooveel betekenis, doch samen desniettemin van zeer reële betekenis voor het concurrentievermogen. Wordt deze druk te groot, dan kan hij zich ook in loonsverlaging uiten, waardoor de arbeiders in de aan internationale concurrentie onderworpen bedrijven van twee kanten worden getroffen, daar zij den invloed der hooge prijzen van hetgeen de hier besproken industrieën en bedrijven leveren ook reeds in een daling van hun reëel loon bespeuren.

Het ondervond geen bestrijding, dat de loonen in deze „sheltered industries” en in de overheids-, speciaal de gemeentebedrijven zich thans in het algemeen belangrijk verheffen boven hetgeen voor gelijkwaardigen arbeid in de aan internationale concurrentie onderhevige industrie wordt betaald.

Bestaat nu, afgezien van het belangrijke sociale motief, dat hier aanwezig is, de economische noodzaak, deze loonen te verlagen? De heer *Stork*, die ook den nadruk legde op de drainage der arbeidsmarkt door de overheidsbedrijven, antwoordde: „ja”. Dr. *Kortenhorst*, „ja, indien en voor zooveer zij boven de andere uitgaan” en Dr. *Goudriaan* sprak — vager dan de lezer van zijn prae-advies in verband met zijn materiaal wellicht noodig zou achten — van de waarschijnlijke wenschelijkheid eener geleidelijke verlaging. In oppositie kwam alleen de heer *Wibaut*, die slechts sprak over de overheidsloonen. De overheid, aldus spr., heeft tot taak, een daling van den levensstandaard tegen te gaan. De heer *Stork* ontleende aan

een andere meeningsuiting van zijn opponent, dat deze een reëel loonpeil, iets boven dat van voor den oorlog, als minimum stelde en merkte op, dat in overheidsdienst de loonen, volgens den heer *Bölger* van 0—5 pCt. gedaald, dan nog belangrijk omlaag konden!

De arbeiders in de „sheltered industries” die onder hun afdak van de bui maar weinig bespeurd hebben — gemiddeld 8 pCt. verlaging tegen gemiddeld 20 pCt. in de aan internationale concurrentie onderhevige bedrijven, naar de heer *Bölger* had berekend — moesten het zonder een kampioen voor handhaving van hun loonpeil stellen.

* * *

Het is te betreuren, dat ter vergadering geen aandacht werd gewijd aan de kwestie, of men — en vooral de overheid — niet terug moet komen van de nivelleering van de loonen van geschoolden en ongeschoolden, welke kwestie door de heeren *Kortenhorst* en *Stork* in hun prae-adviezen werd besproken. Het zou interessant zijn geweest, hieromtrent de meening van den heer *Stenhuis* te vernemen. Deze bleek echter, tot algemeene teleurstelling, 's middags, toen zijn naam werd afgeroepen, reeds vertrokken. Omtrent de quintessens van zijn opvatting licht ons echter een stukje van zijn hand in „Het Volk” van denzelfden avond in, waarin als ervaringsfeit wordt geconstateerd, dat een hoog loon voor ongeschoolden ook een hoog loon voor geschoolden beteekent en een laag loon voor ongeschoolden een laag loon voor geschoolden ten gevolge heeft. Jammer, dat de vergadering van een debat hierover bleef gespeend.

Ook het loon van jeugdige werklieden werd slechts vluchtig — door de heeren *van Zanten* en *Kortenhorst* — besproken.

* * *

Een ander punt dient nog te worden vermeld, dat, in het prae-advies-*Kortenhorst* kort behandeld, door *Mr. van Zanten* ter vergadering naar voren werd gebracht, de invloed n.l. van „de abnormale uitzetting en de gebrekkige inrichting van het Nederlandsche distributie-apparaat”, van de in den kleinhandel gemaakte winsten en van daar ev. bestaande prijsafspraken op het hoog blijven van de kosten van het levensonderhoud.

Deze kwestie trekt hier te lande al jaren de aandacht. Reeds in de vergadering van „Staatshuishoudkunde en Statistiek” in 1904 werd door den heer *Struve* als resultaat van zijn veeljarige waarnemingen medegedeeld, dat vele artikelen hier te lande zeer duur zijn, doordat inzonderheid de winkelhandel groote winsten moet nemen, daartoe gedwongen wegens den grooten omvang van dit distributie-apparaat. En in 1913 enquêteerde het Hoofdbestuur der Maatschappij voor Nijverheid bij de departementen, of de klacht over de duurte in Nederland, in den zomer van dat jaar van verschillende vreemdelingen vernomen, gegrond was.

De na-oorlogsjaren hebben bovenstaande vragen opnieuw en krachtiger dan tevoren doen rijzen. Niet alleen hier te lande. „There is no doubt” schreef „The Economist” in een zijner laatste nummers, „that since the war conditions have enabled the distributing trades of the country to retain for themselves a very comfortable margin, and that the numbers engaged in them are unnecessary large”. In Engeland heeft dit inzicht reeds tot de instelling eener prijzencommissie geleid.

Nederland gaat hierop thans volgen. Het aan een sub-commissie uit de Commissie voor de Economische Politiek op te dragen onderzoek naar de factoren, welke het economisch leven hier te lande ongunstig beïnvloeden en welke middelen verbetering zouden kunnen brengen ¹⁾, zal zich ook uitstrekken over de prijzen van levensmiddelen en andere dagelijksche benodigdheden ²⁾. Dit besluit der Regeering verdient

¹⁾ Zie p. 973 in dit nummer.

²⁾ Het Bureau van den heer *van Zanten* stelde enkele

alle toejuiching. Te hopen valt slechts, dat aan de Commissie zoodanige bevoegdheden zullen worden verleend, dat zij zichzelf in de te onderzoeken bedrijven de interne gegevens, welke zij noodig heeft, zal kunnen verschaffen.

* * *

Keeren wij terug tot de hoofdzaak, de vraag, waarop het bestuur een antwoord verzocht. Wat de aan internationale concurrentie blootgestelde nijverheid aangaat werd hiervoor reeds getracht, het resultaat der debatten te formuleren. Met meer beslistheid dan ten aanzien van de loonen der arbeiders in deze industrieën heeft men in het algemeen zijn standpunt t.o.v. de overheidslonen en die in de „sheltered industries” omschreven. Een redelijke verlaging is, om den toestand in belangrijke aan internationale concurrentie onderhevige industrieën, zoowel ten bate van arbeider als ondernemer eenigszins te ontspannen, billijk en gewenscht, zoo niet noodzakelijk — maar hoe haar door te voeren? Dr. *Goudriaan* wist er niet veel raad op; uit de publieke opinie zouden de middelen in hoofdzaak moeten voortkomen. „Loonsverlaging in overheidsdiensten is moeilijk”, constateerde de heer *van Hettinga Tromp*, die daarom in de hausseperiode van eenige jaren terug te Amsterdam een verhooging had geremd. De heer *Stork* was minder pessimistisch; hij sprak in zijn repliek van krachtige middelen, om een verlaging door te voeren, waarover het particuliere bedrijf niet, de overheid wel zou beschikken. Bij deze algemeene aanduiding bleef het echter, zoodat het auditorium wat dit punt aangaat even wijs naar huis ging als het gekomen was.

D. J. WANSINK.

GOUDINVOER IN NEDERLAND.

De daling van den goudprijs in Londen met een volle penny en het sterke aanbod van Sterlingwissels heeft een waren goudstroom naar ons land geleid. Volgens de heden gepubliceerde weekstaat van De Nederlandsche Bank is er gedurende de afgelopen week in totaal voor ongeveer f 17.6 miljoen goud in baren bij haar ingeleverd, terwijl groote zendingen nog te wachten, of al reeds geleverd, maar nog niet afgerekend zijn. Afgezien van de onderlinge verhoudingen van de Engelsche en de Nederlandsche geldmarkt geeft reeds de gewone Nederlandsche betalingsbalans aanleiding tot dezen sterken invoer. Bijna iedere maand is het uitvoercijfer gestegen, terwijl de invoer vrijwel gelijk bleef of slechts weinig grooter werd. Het door den onzichtbaren uitvoer te dekken verschil werd daardoor steeds geringer. De rente op buitenlandse beleggingen en credieten en de commissies daarop, zijn daarentegen sterk toegenomen, vooral die, welke over onze Oostelijke grens komen. Tegenover een geldgevend Duitsland van 1920 tot 1923 staat een sterk leenend van 1924 en 1925, over welke bedragen nu de rente-opbrengst gaat binnenkomen. Bovendien zijn de prijzen van verschillende onzer Indische producten belangrijk hooger dan de vorige jaren (rubber, thee, koffie) of, indien de prijzen niet hooger zijn, veroorzaakt een grootere oogst een minst genomen gelijke opbrengst. Alleen een belangrijk renteverskil tusschen de Nederlandsche geldmarkt en die van de vrije goudlanden zou in staat zijn deze, de buitenlandse wisselkoersen drukkende invloeden, te nivelleren, doordat de Nederlandsche geldgevers aanleiding kregen beleggingen in het buitenland te doen in plaats van in Nederland. Dit nu is op dit oogenblik eenszins het geval. Het Nederlandsche disconto staat vrijwel onveranderlijk op 3½ à 3¾ pCt. In New York noteert men reeds gedurende meerdere weken 3½ à 3¾ pCt., hetgeen dus geen aanleiding geeft om dollarwissels te koopen. Maar ook het verschil met de Londensche geldmarkt is niet van dien aard, dat men in jaren geleden reeds een beperkt onderzoek naar de marge tusschen groot- en kleinhandelsprijzen in.

het algemeen tot aankoop van Engelsche wissels zal overgaan. Weliswaar zijn de Engelsche discountkoersen in de laatste dagen iets opgelopen, maar een verschil van $\frac{1}{4}$ of $\frac{3}{8}$ pCt. geeft toch geen aanleiding om op groote schaal tot aankoop over te gaan, vooral niet als men geen eigen vrije middelen heeft en men er eerst toe zou moeten overgaan, bij de circulatiebank Hollandsche wissels te disconteerden. Alles bijeengenomen zal dus nog wel meer goud naar ons land vloeien, tenzij een belangrijke verruiming van de Nederlandsche geldmarkt ontstaat, of een verhooging van het Engelsche disconto plaats vindt.

DE W.

HET BEELD DER JONGSTE INDISCHE BEGROTING.

I.

De onlangs ingediende Nederlandsch-Indische begrooting voor het dienstjaar 1926 ademt een geest van groote tevredenheid over het feit, dat het reeds in het vorige dienstjaar verkregen begrootingsevenwicht ook thans zonder moeite behouden is kunnen blijven. De raming voor den gewonnen dienst levert een overschot op van f 841.818.—, terwijl de buitengewone dienst, ten aanzien waarvan voorloopig nog de uiterste voorzichtigheid betracht wordt, een tekort aanwijst van f 45.914.634.—. Voorts is voor de vlootuitbreiding gerekend op een nadeelig saldo van f 7.092.010.—¹⁾. Het hoofddoel, dat gedurende eene jarenlange bezuinigingscampagne voortdurend werd nagestreefd t.w. eene sluiting van het budget voor den gewonnen dienst, is thans niet alleen bereikt, doch ook behouden.

Het bezuinigingsstreven van de Indische Regeering werd in de laatste jaren door het groote publiek al naar gelang van het voorgestane politieke standpunt of het betrokken eigenbelang, geheel verschillend beoordeeld. Waren het in de eerste jaren, toen de nood het hoogst was, vooral de behoudend gezinden, wier waarschuwende stem tegen de chronische tekorten het sterkst weerklonk, zoo zijn het thans vooral de vooruitstrevenden, die, met eene verwijzing naar de betrekkelijke gemakkelijkerheid, waarmede het begrootingsevenwicht bereikt is, klagen over het overdreven pessimisme, dat de Indische Regeering er toe gebracht zou hebben de ontwikkeling van het land sterker tegen te houden dan eigenlijk wel noodig geweest was.

De politiek speelt in kwesties als deze eene te groote rol, dan dat zou kunnen worden verwacht, dat beide partijen ook maar eenigszins dichter bij elkander zouden kunnen komen.

Voor eene juiste en objectieve beoordeeling der gevolgde Regeeringspolitiek is het echter noodzakelijk, zich te binnen te brengen, dat gedurende eenige jaren, en vooral in 1922 en 1923, de financiële toestand van Nederlandsch-Indië hoogst precair is geweest, dat in dien tijd met de grootste moeite en niet dan na een herhaald beroep op buitenlandsche kapitaalmarkten op dikwijls onvoordeelige voorwaarden dekking kon worden gevonden voor de groote tekorten en dat het dus een dringende eisch van behoorlijk regeeringsbeleid was, om zoo snel mogelijk weer tot normale toestanden terug te keeren. Natelligheid in dezen zin zou het Nederland-Indisch crediet ernstig en langdurig hebben geschokt.

Dit is temeer het geval, waar zijne rechtspersoonlijkheid — dat wil dus zeggen: zijne financiële onafhankelijkheid van het moederland — eerst van 1912 dateert, zoodat Indië op het gebied van financiële zelfstandigheid nog geheel in de kinderschoenen stond en zijn recht op onafhankelijkheid in dit opzicht zoowel tegenover binnen- als buitenland nog moest bewijzen.

Ware het de Indische Regeering niet gelukt, *zelfstan-*

¹⁾ Bij deze cijfers is geen rekening gehouden met eene nader ingediende nota van wijziging, welke overigens geen bijzonder groote veranderingen aanbrengt.

dig door groote voortvarendheid in de bezuiniging orde te scheppen in den dreigenden financiële chaos, dan zou het wellicht zoover zijn gekomen, dat de Nederlandsche wetgever geheel of ten deele had moeten terugkomen op de in 1912 verleende financiële zelfstandigheid. Hiermede zou echter de ontwikkelingsgang van het Indische gemeenebest noodlottigerwijze een heel eind zijn teruggezet.

Men kan het er dus over eens wezen, dat de Indische Regeering goed heeft gedaan, hare bezuinigingspolitiek zoo krachtig mogelijk door te voeren.

Dat deze politiek inderdaad goede resultaten heeft opgeleverd, blijkt uit een in de Memorie van Toelichting op de definitieve begrooting voor 1926 gepubliceerden staat, welke de *zuivere gewone* Landsuitgaven, na aftrek van de niet voor inperking vatbare uitgaven voor den leeningsdienst en voor de pensioenen, aangeeft over de jaren 1921 en volgende ¹⁾.

1921.....	433	millioen (= 100 pCt.)
1922.....	385	" (= 89 ")
1923.....	314	" (= 73 ")
1924.....	275	" (= 64 ")
1925.....	280	" (= 65 ")
1926.....	285	" (= 66 ")

Hoewel de resultaten der bezuinigingspolitiek dus zeer bevredigend genoemd mogen worden, moet daartegenover worden gewezen op de omstandigheid, dat de Regeering in het algemeen zeer ongelukkig is geweest in hare *waardering* van deze resultaten voor elk nieuw begrotingsjaar; de uitkomsten over ieder jaar leverden namelijk voortdurend aanzienlijke mee- of tegenvallers op, vergeleken bij de beginramingen.

Zeer frappant is in dit verband eene vergelijking van de saldo-cijfers van de begrotingsontwerpen voor de dienstjaren 1921 t/m 1924 op het oogenblik van hunne aanhangigmaking bij de 2de Kamer van de Staten-Generaal met de nader gebleken uitkomsten over die jaren (van 1925 zijn natuurlijk nog geen uitkomsten bekend):

	— = tekort	+ = overschot
	Ramingen volgens de oorspronkelijke begrotingsontwerpen (afgerond tot duizendtallen)	Uitkomsten (afgerond tot duizendtallen)
1921	f — 70.241.000	f — 264.253.000
1922	" — 190.225.000	" — 98.989.000
1923	" — 249.171.000	" — 66.723.000
1924	" — 81.315.000	" + 45.117.000

Terwijl dus 1921 nog een totalen tegenvaller opleverde van ongeveer 194 miljoen, kwamen in de volgende jaren 1922, 1923 en 1924 meevallers aan den dag van 91, 182 en 126 miljoen.

De vraag moet gesteld worden, of deze afwijkingen tusschen de ramingen en de uitkomsten, waarover de Indische regeering heel wat heeft moeten hooren en in de toekomst nog wel het een en ander te hooren zal krijgen, aan hare schuld is te wijten.

Het antwoord dient ontkennend te luiden, aangezien de oorzaken in hoofdzaak de volgende zijn:

a. de indiening van elke begrooting heeft, ten gevolge van de noodzakelijkheid, om haar zoowel eene behandeling in den Volksraad als in de Staten-Generaal te laten ondergaan, op een zeer vroeg tijdstip plaats, nl. in de maand Mei, voorafgaande aan het dienstjaar, waarop de begrooting betrekking heeft. De kans op juiste ramingen is door eene zoodanige vervroegde indiening van de begrooting natuurlijk sterk verminderd;

b. in de afgelopen jaren is de belastingadministratie, welke functioneering tevoren in Nederlandsch-Indië door gebrek aan krachten zeer veel te

¹⁾ Bij deze cijfers valt te bedenken, dat tot en met 1924 de definitieve begrotingsuitkomsten bekend zijn, terwijl de voor de jaren 1925 en 1926 genoemde getallen natuurlijk nog op ramingen berusten.

wenschen overliet, veel beter georganiseerd. De daardoor ontstane betere resultaten der belasting-inning konden bezwaarlijk op juiste wijze worden geschat, aangezien de perfectioneering van den dienst geleidelijk aan en als het ware *ongezien* geschiedde. De tastbaar gunstige uitwerking dezer reorganisatie kon tevoren moeilijk worden benaderd en aan deze omstandigheid zijn de „meevallers” der laatste jaren ten deele te danken;

c. de voortdurend doorgezette bezuiniging werkte als het ware als een „sneeuwbal”, die, eens in beweging gekomen, steeds in omvang toenam. Daarnaast is de algemeene geest van meerdere zuinigheid, die onder den druk der omstandigheden in hoogere mate over de ambtenaren vaardig is geworden, mede eene onzichtbare oorzaak geweest van de betere begrotingsresultaten;

d. als hoofdoorzaak kan echter worden beschouwd de bijzondere economische gesteldheid van Indië, die met al hare eigenaardigheden haar invloed doet gelden tot zelfs in 's Lands openbare financiën.

Nederlandsch-Indië mist namelijk de voor de stabiliteit der openbare geldmiddelen zoo gewenschte *inheemsche vermogende bevolgingsklasse*. Het is een kapitaalarm land, dat de middelen van ontginning zijner natuurlijke hulpbronnen hoofdzakelijk van *buitenaf* moet betrekken.

De aanwezigheid van een inheemsch kapitaalkrachtig volksdeel zou aan 's Lands inkomsten een veel *vastere* basis geven dan het geval is onder den tegenwoordigen toestand, waarbij deze inkomsten uitsluitend berusten op de wisselvallige resultaten van het particuliere bedrijf. Weliswaar zijn de vermogens eener bezittende klasse ook wel onderhevig aan de gevolgen van economischen voor- en tegenspoed, maar deze bestaan voor een niet onaanzienlijk deel uit grondbezit, vaste rente dragende stukken (obligaties, pandbrieven, enz.), zoodat zij niet in zoo sterke mate afhangen van economische wisselvalligheden als de particuliere bedrijven zelf, welke rentabiliteit onmiddellijk beïnvloed wordt door de conjunctuur.

De Nederlandsch-Indische openbare geldmiddelen hangen door het vrijwel ontbreken eener vermogende klasse van belastingplichtigen dus vrijwel uitsluitend en rechtstreeks af van de winsten der ondernemers en niet tevens van de meer stabiele opbrengsten der bespaarde inheemsche vermogens.

Deze uitsluitende en rechtstreeksche invloed is van te meer beteekenis ten gevolge van het feit, dat de productieve werkzaamheid in Indië uiterst *eenzijdig* is. Het land kent nog vrijwel geen industrialisatie en heeft als bronnen van inkomen hoofdzakelijk cultures en mijnbouw, waarvan de geldelijke resultaten *uiterst variabel* zijn.

Maar zelfs op het meer beperkte gebied van de *cultures en mijnbouw* is Indië nog eenzijdig georiënteerd. Duidelijk wordt ons dit geleerd door de uitvoerstatistieken, die aangeven, dat merkwaardigerwijze slechts een drietal producten t.w. suiker, petroleum en caoutchouc, te zamen een overmatig groot gedeelte van den geheelen uitvoer beslaan. Dit aandeel, dat over 1923 ongeveer 60 pCt. bedraagt, zal waarschijnlijk in de naaste toekomst nog stijgen in verband met de sterk toenemende beteekenis der rubberproductie.

Men kan dus wel aannemen, dat een belangrijk deel van den rechtstreekschen invloed van het bedrijfsleven op de Indische financiën ligt bij de resultaten van de suiker-, petroleum- en caoutchoucbedrijven.

Bovendien wordt de door de economische structuur van het land veroorzaakte onzekerheid ten aanzien van de in toekomstige begrotingen te verwachten landsinkomsten nog geaccentueerd door de *administratieve organisatie* van Nederlandsch-Indië als openbaar lichaam. De openbare inkomsten worden

namelijk niet alleen verkregen uit belastingen, maar daarnaast ook — en wel in sterkere mate dan in de meeste andere landen — uit de openbare bedrijven of aanzienlijke deelnemingen in particuliere bedrijven. Dat de hiervan te ontvangen inkomsten wel in het bijzonder aan de economische wisselingen onderhevig zijn, behoeft geen nader betoog.

Summa summarum kan men dus zeggen, dat de misrekeningen van de Indische Regeering ten aanzien van hare begrotingsramingen in hoofdzaak te wijten zijn aan buiten haar invloed liggende omstandigheden, waarvan wel de allervoornaamste gevormd wordt door de bijzondere economische structuur van Nederlandsch-Indië als land en als administratief orgaan.

Dr. D. J. HULSHOFF POL Jr.

(Slot volgt).

ZUIDERZEEKWESTIES.

(De volgorde der inpolderingen).

Ir. J. F. Ligtenberg te 's-Gravenhage schrijft ons:

Het zij mij geoorloofd naar aanleiding van het artikel van den heer S. L. Louwes over bovenstaand onderwerp in uw weekblad van 14 October j.l. enkele opmerkingen te maken.

De heer Louwes spreekt in zijn artikel twijfel uit aan de wenschelijkheid, zoo spoedig mogelijk aan te vangen met de droogmaking van den N.-W. Zuiderzee-polder en grondt deze twijfel in hoofdzaak op de volgende overwegingen:

a. De opgrond van het rapport der Commissie „Lovink” gestelde verwachtingen omtrent de cultuurwaarde der gronden in de eerste jaren na de bedijking zouden kunnen blijken te optimist te zijn geweest. Geldelijke verliezen, zoowel voor het Rijk als voor de kolonisten zouden hiervan het gevolg zijn, wat mede van nadeeligen invloed zou zijn op de opname der gronden en de kolonisatie der later te bedijken polders.

b. Het tijdstip waarop een proefpolder kan worden verkregen ligt zóó weinig jaren vóór het oogenblik, waarop met het in cultuur brengen van den N.-W. Polder moet worden aangevangen, dat de in den proefpolder te verkrijgen onderwinning hierbij van slechts zeer geringe waarde kan zijn.

c. Indien de Regeering bereid ware, het bedrag, dat bij onverwijde uitvoering van den N.-W. Polder wordt opgeofferd, beschikbaar te stellen voor andere landbouwdoeleinden, zooals ontwatering en heide-ontginning, zou hiermede een vermoedelijk hooger nuttig effect kunnen worden bereikt ten aanzien van werkverruiming en behoefte aan cultuurgrond dan met droogmaking van den Wieringermeerpolder.

De genoemde punten zullen hieronder iets nader worden beschouwd.

a. De gerezen twijfel aan het gegrond zijn der verwachtingen van het rapport der Commissie „Lovink” omtrent de snelheid, waarmede de N.-W. Polder in cultuur zal kunnen worden gebracht, wordt gemotiveerd door een aantal aanhalingen uit het rapport, waaruit blijkt, dat de snelheid, welke de Commissie meent daarvoor te mogen aannemen in geenen deele is bereikt in de met den Wieringermeer vergelijkbare polders Anna Paulowna en Waard en Groot. De aangehaalde passages nemen in het betoog der Commissie „Lovink” intusschen een geheel andere plaats in, dan de heer Louwes er hier aan geeft. Zij strekken daar tot bewijs, dat zoolang de ontwatering der gronden in de genoemde polders in gebrekkigen toestand verkeerde, geen verbetering intrad in den aanvankelijk zeer ongunstigen cultuurtoestand der gronden; zij motiveeren daardoor de ruime bedragen, welke voor het zoo spoedig mogelijk verkrijgen eener intensieve ontwatering der gronden onmisbaar worden geoordeeld en met welke in de begrotingen is rekening gehouden. Wanneer men vergelijkingen met de genoemde polders wil maken, wat den tijdsduur betreft, dan dient men daarbij dus in hoofdzaak buiten be-

schouwing te laten de periode, waarin de gronden door het ontbreken eener doelmatige ontwatering in zoutgehalte niet konden verminderen en evenmin een betere structuur konden verkrijgen. Had men in de genoemde polders niet na verloop van verscheiden sukkeljaren de doeltreffende wijze van behandeling der gronden gevonden en toegepast, waardoor stelselmatig verbetering kon worden verkregen: de polders zouden nog thans in een slechten cultuurtoestand verkeeren, evenals zoo vele slecht ontwaterde gronden van overigens goede samenstelling hier te lande. De heer Louwes, die in zijn ambtsgebied van dergelijke gronden een rijke ervaring moet hebben verworven, zal zeker de laatste zijn, om dit te spreken.

Beschouwt men nu de verwachtingen der Commissie „Lovink” met inachtneming van het hierboven aangevoerde, dan blijkt, dat de Commissie in geen enkel opzicht op een snelleren vooruitgang der gronden heeft gerekend dan in de Anna Paulowna- en Waarden Groot-polders werd bereikt en dat bij deze verwachtingen noch met de mogelijkheid is rekening gehouden, dat de ondervinding van den proefpolder bespoediging van het verloop der ontzilting en structuurvorming mogelijk zal maken, noch met de middelen, welke de nieuwe landbouwwetenschap tot bespoediging van dit verloop aanbiedt.

Met nadruk mag dan ook worden weersproken, dat de Commissie „Lovink” ten aanzien van de aanvankelijk te verwachten cultuurresultaten in den N.W.-polder een te groot optimisme aan den dag legt.

Doch wel spreekt uit het verslag de overtuiging, dat bij het in cultuur brengen der Zuiderzeegronden vele der fouten, welke in den Anna Paulowna- en Waard- en Groetpolders werden gemaakt, vermeden zullen kunnen worden, mede door het thans verkregen beter inzicht in de levensvoorwaarden der cultuurplanten en dat daarom eene schatting van den tijdsduur, noodig voor het in cultuur brengen der Zuiderzeegronden, niet behoeft te geschieden op een wijze, als had de ervaring, opgedaan in de vroeger ontgonnen polders, ons niets geleerd.

b. Het bij gelijktijdig uitvoeren van de inpoldering van den Wieringermeer met den afsluitdijk te aanvaarden werkplan maakt onvermijdelijk, de bedijking van den Wieringermeerpolder te voltooien in de eerste drie jaren, waarin aan den afsluitdijk wordt gewerkt. Wanneer, overeenkomstig het Regeeringsvoorstel, hiervoor de jaren 1926/1928 worden aangewezen, zal de bemaling in 1929 kunnen aanvangen en de polder in 1930 droogvallen. De verkaveling geschiedt dan in de jaren 1931 en 1932, terwijl het landbouwkundig gebruik der gronden voor de helft van den polder met het najaar van 1932, voor de andere helft met het najaar van 1933, aanvangt.

Wanneer de proefpolder, gelijk is voorgenomen, in 1926 wordt ingedijkt en drooggelegd, heeft deze volgens de thans geldende plannen dus 6 à 7 jaren drooggelegd, wanneer de landbouwwerkzaamheden in den Wieringermeerpolder een aanvang kunnen nemen. Hoezeer deze termijn kort moet worden geacht, is hij toch belangrijk gunstiger dan de drie — wellicht twee — jaar, welke de heer Louwes hiervoor aanneemt.

Mede dient hierbij in het oog te worden gehouden, dat men in den proefpolder niet een proef over enkele jaren verricht, doch met de cultuur voortgaat, waarbij de voorsprong, dien men hier eenmaal bezit, behouden blijft.

Allerminst kan dan ook de meening worden onderschreven, dat bij het in cultuur brengen van den Wieringermeerpolder de in den proefpolder te verkrijgen ervaring zonder waarde zou zijn.

c. Het bedrag van f 12.5 miljoen, dat de regering, zooals de heer Louwes becijfert, à fonds perdu prijs geeft bij het thans voorgestelde werkplan voor inpoldering van de Wieringermeer, bestaat uit twee deelen. Het eerste is een bedrag van f 7.5 miljoen, dat als nadeelig saldo der bouwrekening wordt ge-

raamd, wanneer deze wordt afgesloten 14 jaren nadat het werk zal zijn aangevangen en gedurende dien tijd belast zal zijn geweest met eene bouwrente der opgenomen kapitalen van 5 pCt. 's jaars. Het tweede is het voordeelig saldo van f 5 miljoen, dat de genoemde bouwrekening zou kunnen opleveren, indien de uitvoering van het werk voor zóó langen tijd werd uitgesteld, als noodig zou zijn om door het zoete water van het IJsselmeer volledige ontzilting van de Wieringermeergronden te verkrijgen.

Het is duidelijk, dat als men thans een offer zou willen brengen, dat met de hier genoemde posten overeenkomt, aan een heel wat geringer bedrag dan f 12.5 miljoen zou moeten worden gedacht, daar beide bedragen tegen een rentevoet van 5 pCt. dienen te worden verdisconteerd; het eerste bedrag over 14 jaren, het tweede bedrag over eene omgekende periode van in elk geval zeer langen tijdsduur.

Daarbij komt, dat de rentevoet van 5 pCt., waarmee de overgelegde berekening is opgesteld, betrekkelijk willekeurig is en dat, wanneer met een iets lager rentetype wordt gerekend, — waartoe de thans voorgenomen wijze van financiering alle aanleiding zou geven — het tekort van f 7.5 miljoen belangrijk minder wordt of geheel verdwijnt.

De omvang van het offer, dat eene vervroegde inpoldering van de Wieringermeer van 's Lands middelen zal vergen, wordt door het enkel noemen van een bedrag van f 12.5 miljoen dan ook op weinig juiste wijze getypeerd.

Indmiddels mag ongetwijfeld van een offer worden gesproken en is de vraag gewettigd of hier voordelen worden bereikt, die het brengen van een offer van den hierboven aangegeven omvang wettigen.

De door den heer Louwes gestelde vraag, of de hiermede genoemde bedragen wellicht voor andere door hem genoemde doeleinden met meer nut zouden kunnen worden aangewend, mag hierbij buiten beschouwing worden gelaten. Het bestemmen van zekere bedragen voor de droogmaking van de Wieringermeer sluit toch allerminst uit, dat van Staatswege voor ontwatering en heide-ontginning ruime bedragen worden beschikbaar gesteld.

Echter zou het tot misverstand leiden, indien men meende, dat door ontwatering en ontginning aan dezelfde landbouwbehoeften kan worden tegemoet gekomen, waaraan door de droogmaking van de Wieringermeer zal worden voldaan. Eene belangrijke uitbreiding van het aantal ruim opgezette bedrijven op goeden grond, waaraan de behoefte uit het verslag der Commissie „Lovink” zoo overtuigend blijkt, kan hier te lande slechts verkregen worden door landaanwinning, zooals door droogmaking der Zuiderzee plaats heeft. Waar het brengen van een offer van — zooals hierboven werd aangetoond — niet onredelijken omvang thans mogelijk maakt, de landaanwinning der Zuiderzeepolders reeds binnen enkele jaren te doen aanvangen, mag het brengen van dit offer als gemotiveerd worden beschouwd.

Doch er is nog eene andere omstandigheid, welke eene zoo spoedig mogelijke droogmaking van den Wieringermeerpolder in hooge mate wenschelijk maakt. Wanneer men dezen polder, van in verhouding tot de overige Zuiderzeepolders geringe oppervlakte, verscheiden jaren vroeger tot stand brengt dan de later te maken groote polders, bestaat de mogelijkheid, in dezen polder een aantal vraagstukken, verband houdende met de verkaveling, de uitgifte der gronden en de vestiging der bevolking op eene wijze te bestudeeren, welke aan de latere groote polders in hooge mate ten goede zal komen en mogelijk zal maken, hier met eene mate van zekerheid en op een schaal maatregelen te treffen, welke zonder de voorafgaande ervaring van de Wieringermeer ondenkbaar zouden zijn. Het is ook vooral deze omstandigheid, welke eene zoo spoedig mogelijke totstandkoming van den Wieringermeerpolder een offer waard doet zijn.

Den Haag, 24 Oct. 1925.

DE OPWEKKING VAN ELECTRISCHE
ENERGIE IN DE PROVINCIE LIMBURG.

II (Slot).

Gaan wij thans na, welke waterkrachten er beschikbaar zijn.

Volgens het Rapport der Sub-commissie kunnen in het geheel de volgende watercentrales tot stand komen:

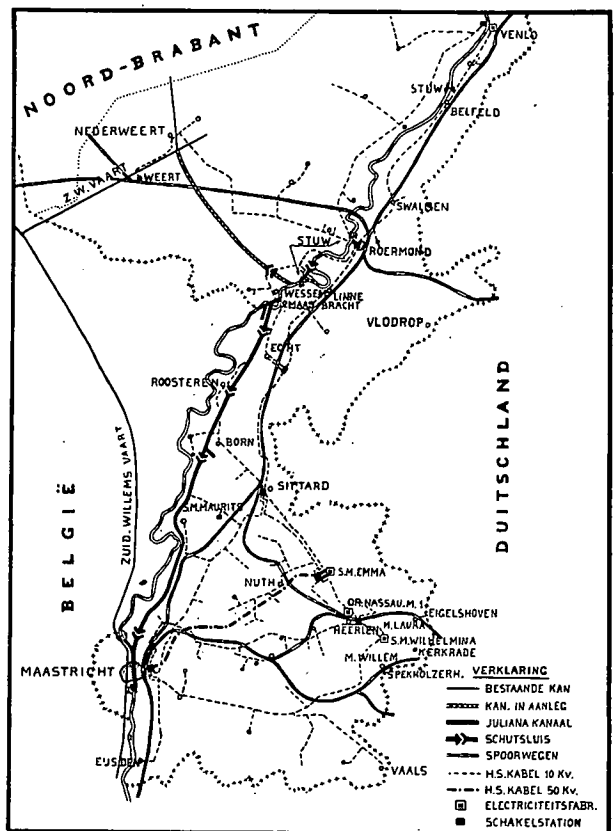
	Jaar- lijksche productie	Max. vermogen	Min. vermogen	Opwek- kosten per kWh
A. Maascentrales.				
	kWh	kW	kW	
Linne	20.300.000	3150	500-700	0,88
Roermond	10.600.000	2150	500-700	1,54
Belfeld	12.700.000	2600	500-700	1,32
Afferden	11.500.000	2500	500-700	1,46
Grave	6.800.000	2180	500-700	2,86
B. Centrales aan het laterale kanaal.				
Born	28.600.000	3460	?	0,38
Roosteren	?	1500	?	?
Maasbracht	?	2380	?	?

De in dit staattie gegeven cijfers zijn weer ontleend aan de meergenoemde, aan het rapport van den Hoofdingenieur van den Waterstaat toegevoegde nota, betrekking hebbende op het gebruik van waterkracht van de gekanaliseerde Maas voor het opwekken van elektrische energie.

Waar de centrales aan het laterale kanaal Maastricht-Maasbracht straks zullen besproken worden, zullen wij beginnen met een beschouwing te geven over de Maascentrales. Uit het staattie blijkt dadelijk, dat de centrale te Linne een eerste plaats inneemt wegens haar groote capaciteit, haar gunstige ligging, haar geringe opwekkingskosten en het feit, dat zij gedurende langere tijd van het jaar dan de andere Maascentrales in staat is stroom te leveren. Hiertegenover zijn de andere Maascentrales in alle opzichten in het nadeel. Hun geraamde jaarlijksche energieproductie is geringer; zij liggen in een gebied, waar niet alleen geen debiet voor elektrische energie voorhanden is, doch in afzienbaren tijd ook niet is te verwachten. Bovendien zijn de opwekkingskosten groot, en de vergelijking met die te Linne valt nog ongunstiger uit dan uit de cijfers van het staattie blijken kan, indien men in aanmerking neemt, dat de verdeling van het beschikbare vermogen over het jaar van die Maascentrales zoodanig onregelmatig zal zijn, dat een groot deel van het jaar in het geheel geen vermogen beschikbaar is. Deze centrales zullen dus niet op zichzelf in exploitatie kunnen gebracht worden, doch dienen door een krachtige en daarom kostbare kolencentrale ondersteund te worden, wat op de productiekosten uiteraard een ongunstigen invloed heeft. Hiertegenover staat Linne met een veel gunstiger vermogensverdeling, terwijl men, als reeds gezegd, hier het groote voordeel heeft, dat alle benodigde waterstaatswerken reeds gereed zijn, waardoor een spoedige bouw der centrale al bijzonder gemakkelijk wordt gemaakt. Ten gevolge van dit alles, kunnen de centrales aan de Maas, behalve die van Linne, op het oogenblik buiten beschouwing blijven en zal dan ook verder alleen deze laatste worden behandeld.

Volgens de Nota van den Hoofdingenieur van den Rijkswaterstaat kan men rekenen, dat de stuw te Linne rond 20 miljoen kWh. produceeren kan. De stuw is verder van dien aard, dat zich elk jaar twee minima vormen, één in den zomer, als gevolg van te weinig water, maar waarbij toch altijd nog op een minimum vermogen van 500 à 700 kW. kan worden gerekend, en een tweede, hooger gelegen minimum in den winter, als gevolg van een te gering verval bij te veel water, welk minimum 1200 kW. bedraagt.

Uit hetgeen hierboven reeds medegedeeld werd, volgt, dat op het oogenblik in midden-Limburg een afzetgebied ligt, dat reeds binnen betrekkelijk kor-

ten tijd een maximale belasting van ongeveer 3000 kW. zal vragen.

Nu is dit vermogen blijkbaar te groot voor de waterkrachtcentrale van Linne alleen, die toch in den winter slechts 1200 kW. kan ontwikkelen. Verder valt het maximale vermogen, dat de stuw kan geven en dat op 3150 kW. geschat wordt, in het voorjaar en in het najaar. Er moet dus, evenals hierboven reeds bij de andere Maascentrales werd opgemerkt, ook hier naast de waterkrachtcentrale nog een tweede centrale aanwezig zijn, die echter geen grotere capaciteit behoeft te hebben dan noodig is, om gedurende enkele korte perioden een tekort van c.a. 1800 kW. te suppleeren. Uit den aard toch beschikt men in den zomer, wanneer het verbruik minder is, over voldoende vermogen. Nu is hier echter de gunstige omstandigheid voorhanden, dat een aparte bouw van deze centrale onnoodig is, indien men daartoe bestemt de betrekkelijk dichtbij gelegen centrale van Venlo. De centrales van Venlo en Linne zullen dan een bij uitstek geschikt complex vormen, om voorloepig geheel midden-Limburg, Venlo inbegrepen, te voorzien.

Nu is het bestaande net tusschen Linne en Venlo op het oogenblik niet zoodanig gedimensioneerd, dat daarmede een hoeveelheid energie van 20 miljoen kWh. kan worden afgegeven. Doch dit is een vraagstuk, dat niet reeds dadelijk opgelost behoeft te zijn. In midden-Limburg is toch op het oogenblik nog geen groot debiet aanwezig, en een grooter zal alleen dan spoedig verkregen kunnen worden, als er goedkope stroom beschikbaar gesteld wordt. Zoodra echter de watercentrale te Linne in werking zal treden, mag verwacht worden, dat aan de stroomlevering een krachtige uitbreiding zal gegeven worden wat vanzelf er toe zal leiden, dat distributie- en voedingsnetten geleidelijk aangelegd en verzaard zullen worden.

Om alle hierbovengenoemde redenen komt het ons voor, dat een watercentrale te Linne, gekoppeld aan de bestaande stoomcentrale te Venlo, voor de electrificatie van midden-Limburg de meest geschikte, en daarom de aangewezen oplossing is. Zij voorziet voor de naaste toekomst op de meest natuurlijke wijze in de stijgende behoeften van deze, door haar geografische gesteldheid moeilijk te electrificeeren provincie en moet daarom noodig en urgent geacht worden.

Komt zij tot stand, dan kan voorloopig van den bouw van een lijn van zeer hooge spanning van Zuid-Limburg uit afgezien worden. Eerst later, wanneer de behoefte aan een groot vermogen in het Zuiden van Gelderland en het Westen van Noord-Brabant aan de orde komt, zal de aanleg eener zoodanige lijn wellicht noodig kunnen zijn. Ook dan zal echter de exploitatie der watercentrale nog van even groote waarde blijven als voorheen, daar op geen andere, even doelmatige wijze in de behoefte aan elektrische energie van hare omgeving kan worden voorzien. De waterkrachtcentrale past dus wegens haar groote economie ook zeer goed in het kader der algemeene electriciteitsvoorziening.

Direct aansluitende aan de beschouwingen over Linne moeten hier ook eenige woorden gewijd worden aan de watercentrales, die langs het laterale kanaal Maastricht-Maasbracht, en wel te Born, te Roosteren en te Maasbracht kunnen worden gebouwd en ten gunste van welke exploitatie vrijwel hetzelfde aangevoerd kan worden als voor de Maascentrale bij Linne. Alleen zijn de mogelijkheden voor de uitvoering dezer centrales op het oogenblik nog niet voorhanden, omdat het kanaal nog aangelegd moet worden. Maar een bespreking hierover meenen wij toch van groot belang te achten, daar zij er toe aanleiding zou kunnen geven, dat bij den bouw van dat kanaal, waarvan de totstandkoming binnen afzienbaren tijd te verwachten is, direct met de aan te leggen centrales rekening gehouden wordt.

Volgens de meergenoemde nota zou Born een gemiddelde jaarproductie kunnen leveren van 28.600.000 kWh. met een gemiddeld jaarlijksch vermogen van 3260 kW., wat 90 pCt. is van het maximale vermogen. Alhoewel nog geen begroting van aanlegkosten van deze centrale is uitgewerkt, meent de Hoofdingenieur van den Rijkswaterstaat naar analogie van de cijfers van Linne en de gunstige omstandigheden van den opzet met voldoende zekerheid te mogen aannemen, dat de kosten per opgewekte kWh. te Bonn niet meer zullen bedragen dan 0,38 cent. Voor de centrales te Roosteren en te Maasbracht, waar de opzet van minder voordeeligen aard is, zal dat cijfer uit den aard der zaak iets ongunstiger zijn. Al deze centrales kunnen echter te zamen met die van Linne mettertijd, onder alle omstandigheden deelnemen aan de electriciteitsvoorziening van Limburg. Zij openen de mogelijkheid eener geleidelijke aansluiting van het bestaande 10.000 volt-net aan die centrales, hetgeen gemakkelijker en met veel geringere kosten kan geschieden dan een geleidelijke aansluiting van die centrales aan een nieuwe 50 K.V.-leiding. Zoo kunnen zij welvaart verspreidende bronnen worden, die door hare ligging niet alleen mede kunnen helpen, om waardevolle brandstof te besparen, maar die ook op zeer voordelige voorwaarden een belangrijk aandeel van de benodigde energie in dat deel der provincie op zich kunnen nemen. Zij vormen een voor de welvaart van de Provincie zeer belangrijken factor, daar zij zóo economisch te exploiteeren zijn, dat zij onder alle omstandigheden de gewestelijke electriciteitsvoorziening gunstig zullen kunnen beïnvloeden.

Uit het rapport van de Staatscommissie valt nu echter op te maken, dat de exploitatie van deze waterkrachten van geen groot belang geacht moet worden. De commissie toch zegt, dat een zeer groot direct voordeel van de exploitatie der watercentrale te Linne niet verkregen kan worden. Uit hetgeen vooraf gaat, meen ik echter tot een eenigszins andere conclusie te moeten komen, een conclusie, waarvan de Staatscommissie, niettegenstaande het zoeven aangehaalde, toch niet zoo heel ver af staat, daar immers ook zij voorstelt, het vraagstuk van het dienstbaar maken van de watercentrale te Linne aan het opwekken van

electriciteit nader te doen onderzoeken door een commissie, een denkbeeld, waarmede ik mij volkomen kan vereenigen.

Als een bewijs, dat de exploitatie van kleine watercentrales toch wel van eenig nut en bovendien technisch ook zeer goed mogelijk is, moge nog dienen, dat blijkens de Zweedsche statistieken van elektrische centrales daar reeksen van watercentrales op de groote netten worden aangesloten, waarvan de vermogens dikwijls nog ver onder de 1000 kW. blijven. M.i. verliest de Staatscommissie te veel uit het oog, dat het hier gaat om het in exploitatie brengen van een viertal watercentrales, die op den duur een brandstofbesparing van rond 60.000.000 KG. volwaardige kolen per jaar kan geven, een hoeveelheid, die groot genoeg is, om voor afzienbaren tijd in samenwerking met aanwezige kolencentrales in de behoefte aan elektrische energie van midden-Limburg te voorzien, en wel onder omstandigheden, die door de ligging heel wat gunstiger zijn dan bij uitsluitende voorziening door de mijnen.

Tegen de totstandkoming der hierboven ontwikkelde denkbeelden zou een bezwaar ingebracht kunnen worden. Oppervlakkig beschouwd, ziet het er n.l. uit, of de watercentrales den mijncentrales een zeer ernstige concurrentie zullen aandoen. De totale hoeveelheid stroom toch, die de Stroomverkoopmaatschappij distribueert, bedroeg het vorige jaar 32 miljoen kWh., zoodat, indien de mijnen de bovengenoemde 20 miljoen kWh. van Linne, waartoe wij onze beschouwingen voorloopig mogen beperken, zullen moeten derven, haar debiet voor de electriciteitsvoorziening zoude zien dalen tot op nog slechts een 12 miljoen kWh. Inderdaad zal elke hoeveelheid electriciteit, hoe gering ook, welke door een ander orgaan dan door de mijncentrales voor de voorziening van elektrischen stroom geproduceerd wordt, een verlies zijn en blijven voor die centrales. Maar hierbij moet toch een voornamelijk factor niet vergeten worden. Voor het zoover gekomen is, dat de watercentrale aan de distributie voor Limburg kan deelnemen, zal tijd noodig zijn, en in dien tusschentijd zal evenals in midden-Limburg ook in Zuid-Limburg het debiet steeds meer en progressief omhoog blijven gaan, wat zeker nog zal in de hand gewerkt worden, door het tot stand komen der Maaskanalisisatie. De aanwijzingen, dat het die richting uitgaat, zijn onmiskenbaar. Er behoeven zich slechts nog eenige groote industrieën te vestigen, die alleen van het algemeene net uit behoorlijk van elektrischen stroom voorzien kunnen worden, zooals b.v. de nieuwe cementfabriek te St. Pieter bij Maastricht, om deze 20 miljoen kWh. niet alleen te kunnen plaatsen, maar zelfs te overschrijden. Voor het aansluiten van bestaande industrieën zijn natuurlijk vooral lage tarieven noodig, in het bijzonder wanneer het industrieën geldt, die voor hun bedrijf veel warmte noodig hebben. De oprichting der watercentrale te Linne zal op die tarieven zeker geen ongunstigen invloed uitoefenen. Integendeel zal die invloed juist een gunstige zijn, daar daardoor de aanleg van een zeer kostbare lijn van zeer hooge spanning van Zuid- naar midden-Limburg voorloopig niet noodig zal blijken. Die invloed zal zich verder doen gelden bij de oplossing van het vraagstuk hoe aan het tot nu toe niet werkende deel, dat tot de mijnbevolking behoort, een productief bestaan te verzekeren is, hetgeen niet alleen een economisch, maar tevens een sociaal belang van de eerste orde moet worden geacht. Wij meenen dan ook, dat de vooruitzichten voor een intensieve electricificatie van Zuid-Limburg zich volstrekt niet ongunstig laten aanzien, en dat het de mijncentrales zijn, die daarvan in de eerste plaats de voordeelen zullen plukken.

Wij leven op het oogenblik in een moeilijken en voor de oprichting van nieuwe industrieën wel depriemeerende tijd, maar dat geeft ons toch nog niet het recht om bij de pakken neer te blijven zitten.

Juist nu is er alles aan gelegen om met volle over-

tuiging en energie al die vraagstukken ter hand te nemen, die geschikt zijn om bij vervezenlijking vruchten af te werpen.

Wij hebben daarom in het bovenstaande het goede recht van de oprichting van watercentrales in midden-Limburg op economische gronden meenen te moeten bepleiten, en willen eindigen met onze hoofdindrukken nog eens samen te vatten:

Zij zijn de volgende:

1e. de verbetering der electriciteitsvoorziening van midden-Limburg is urgent, en dient in de naaste toekomst te geschieden door een watercentrale te Linne, gesteund door de bestaande kolencentrale te Venlo;

2e. gelijkelijk met de oprichting van nieuwe industrieën in midden- en Zuid-Limburg zullen de watercentrales te Born, Roosteren en Maasbracht in exploitatie moeten komen, ten einde al haar energie aan de electriciteitsvoorziening van deze gedeelten van Limburg dienstbaar te kunnen maken. Te dien einde moet bij de werkzaamheden aan het Juliana-kanaal nu reeds rekening gehouden worden met het tot stand komen van deze watercentrales;

3e. door de aanwezigheid der watercentrales in midden-Limburg wordt de oprichting eener kolencentrale in Zuid-Limburg of elders in de eerste jaren op den achtergrond gedrongen. Mocht zij in verband met de toenemende behoefte aan elektrische energie in de aangrenzende deelen van Noord-Brabant en Gelderland op den duur noodig zijn, dan zullen de watercentrales van midden-Limburg toch hun reden van bestaan blijven behouden, eventueel als onderdeel van de algemeene electriciteitsvoorziening.

Ten aanzien van de wijze van exploitatie der eventuele op te richten centrales in midden-Limburg zouden nog eenige beschouwingen gegeven kunnen worden, b.v. over de kwestie, wie de aangewezen organen zullen zijn om de watercentrales te exploiteeren en den stroom te distribueeren. Ook zou nog gewezen kunnen worden op de taak en den omvang der in te stellen commissie, die volgens de Staatscommissie ten doel zou hebben, een rapport in te dienen aangaande de technische uitwerking en de economische levensvatbaarheid van die centrales. Ik meen mij echter hiervan te moeten onthouden, daar, mocht de Regeering besluiten deze kwesties tot de hare te maken, men met vol vertrouwen hare beslissingen hieromtrent wel tegemoet mag zien. N. M. H. DOPPLER, Ing.:

Electrotechnisch adviseur bij de Arbeidsinspectie.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE NIEUWE HONGAARSCH E MUNTEENHEID.

Dr. Richard Kerschagl te Weenen schrijft ons:

Na wekenlange discussie is eindelijk de beslissing over de nieuwe munteenheid in Hongarije gevallen. Reeds voor het begin van de eigenlijke muntenquête was een groot aantal voorstellen ingediend, doch had men niet tot overeenstemming kunnen komen. De groep der landbouwers bepleitte, zeer verstandig, een zoo eenvoudig mogelijk omrekeningscijfer, nl. 10.000, waarbij zich de door de Sociaaldemocratische Partij vertegenwoordigde arbeiders aansloten. Een deel der industrie was, evenals een deel van den handel, voor de Goudkroon opgekomen, op basis van de huidige goudpariteit van 14.500 kronen, terwijl een ander deel hunner voor den Engelschen Shilling of een gedeelte daarvan pleitte. Weer een andere groep, waarmede, naar het schijnt, ook de President der circulatiebank, Dr. Popovics, en de Minister van Financiën het vrijwel eens waren, pleitte voor een deeler van 20.000, welke laatste er eigenlijk toe moest dienen, het gemakkelijke omrekeningscijfer van 10.000 te handhaven en toch niet dezelfde munt als Oostenrijk te hebben, waartegen men zich uit nationale en politieke overwegingen meende te moeten verzetten. Een klein deel der economische groepen kwam op

voor de zoogenaamde „Marienkroon”, d.w.z. 100.000 oude kronen gelijk te stellen aan 7 nieuwe „Marienkronen”, waardoor de nieuwe eenheid een goudwaarde van iets minder dan een goudkroon zou hebben gehad.

Men heeft in Hongarije, om het nu maar dadelijk te constateeren, tot verrassing van iedereen geen der wegen ingeslagen, waarover wekenlang is gediscuteerd, doch de Regeering heeft 17 October jl. afgekondigd, dat de overgang plaats zal vinden op den grondslag van 12.500 kronen = 1 nieuwe eenheid. Men kan gerust zeggen, dat men hiermede nu wel zoowat de slechtste oplossing heeft gekregen, welke „überhaupt” mogelijk was. Zij wordt slechts daardoor eenigermate verklaarbaar, dat men zich tenslotte in een soort duel tusschen aanhangers van de nieuwe Goudkroon en aanhangers van den nieuwen gulden op de basis van 20.000 kronen = 1 gulden bevond en tenslotte geen van beide partijen gelijk wilde geven, om de andere niet te krenken. De verklaring van den Hongaarschen Minister van Financiën, dat de Hongaarsche boer slecht rekt, resp. omrekt, waarin hij in ieder geval gelijk heeft, velt intusschen ongetwijfeld een vernietigend oordeel over de nieuwe munteenheid. De hervorming vergroot de reeds bestaande verwarring, door het scheppen van nog een nieuwe munteenheid, terwijl het omrekeningscijfer zeer gecompliceerd is, want het gemak, dat hierin ligt, dat men bij duizenden slechts door acht behoeft te delen, om op het nieuwe omrekeningscijfer van 12500 te komen is ongetwijfeld niet zoo groot, als zij steeds wordt voorgesteld.

Ook het tweede argument, dat nl. de nieuwe, kleinere munteenheid een gunstige uitwerking op de prijzen zou hebben en men van de 20.000 als eenheid een prijsstijging had moeten vreezen, houdt zeker geen steek. De grootte van de munteenheid is ongetwijfeld onverschillig voor het prijsniveau. Niemand minder dan Karl Menger heeft bij de muntenquête van 1892 dit standpunt met groote energie verdedigd en deze opvatting onder de meest vooraanstaande vaklieden van zijn tijd ter overwinning gevoerd. En zelfs wanneer het niet zoo ware, kan men, zonder vriend eener „Zwangswirtschaft” te zijn, terecht zeggen, dat wetgeving, administratie en rechtspraak, wanneer men althans op één gebied hun beteekenis wil erkennen, toch in ieder geval in staat moeten zijn, zulke, gedurende een korten overgangstijd eventueel te vreezen prijsexcessen met alle energie te onderdrukken.

Ook het laatste argument van Hongarije, dat het er tenslotte slechts op aan komt, een nieuwe munteenheid vast te stellen en dat daarna de vraag van de grootte dezer nieuwe munteenheid er een van de tweede orde zou zijn, houdt geen steek. In de eerste plaats bevat zij reeds een bedenkelijke tegenspraak met de in de vorige alinea vermelde bewering, dat de grootte van de munteenheid in staat zou zijn, het prijsniveau te beïnvloeden; in de tweede plaats kan zij echter hoogstens een verontschuldiging, doch nooit een motiveering voor een op zichzelf slecht en moeilijk te hanteeren omrekeningscijfer bieden, en last not least, wanneer men „überhaupt” alleen maar een stabiele goudwaarde had willen hebben, dan had men de geheele geschiedenis naar een later tijdstip kunnen verschuiven, want dat de goudwaarde der Hongaarsche Kroon door de uitnemende politiek der Hongaarsche Nationale Bank en de volkomen vastlegging van de verhouding van het Engelsche Pond tegenover de Kroon practisch absoluut verzekerd is, daarover kan wel geen twijfel bestaan.

Ronduit gezegd, heeft men de meening van de meest vooraanstaande vaklieden van internationalen roep, als een Popovics of een Teleszky, opgeofferd, om een compromisoplossing in de armen te vallen, welke ongetwijfeld de grootste nadeelen met zich brengt en zulks alleen, omdat daardoor de krenking van zekere politieke ijdelheden mogelijk zou zijn ge-

worden. Ook in Oostenrijk was de meening der vaklieden over de munteenheid en het tijdstip van de doorvoering der hervorming verdeeld. Men kan er tenslotte ook van meening over verschillen, of de daar gekozen oplossing de beste was, doch hoe dit ook zij, de keuze van een omrekeningscijfer van 10.000 heeft practisch zooveel voor, dat deze oplossing zich in ieder geval, zij het dan ook wellicht slechts als een voorloopige tegenover ernstige munttechnische eischen zeer wel kan handhaven.

Het voorstel, in Hongarije de Goudkroon in te voeren, had den buitengewoon onhandigen multiplier van 14.500 tegen zich, doch anderzijds zou het een ontworpen valorisatie- en „Umwertungswet” tegemoet zijn gekomen. Wezenlijk beter zou reeds de keuze van de 10.000-eenheid geweest zijn. Zij had bovendien gelijkheid op muntgebied met Oostenrijk beteekend, zonder de minste geldpolitieke afhankelijkheid en met haar zou een doel bereikt zijn, waarvoor Hongarije in de vroegere monarchie meer dan twintig jaren doelbewust en energiek heeft gestreden. De in tal van kringen aanwezige nationale bedenkingen zou de keuze van de 20.000-eenheid wellicht geheel ter zijde hebben kunnen stellen. Men zou op deze wijze in het algemeen ook een zeer gemakkelijk omrekeningscijfer gehad hebben, slechts weinig ongemakkelijker dan het cijfer 10.000 en zou formeel niet dezelfde munteenheid als Oostenrijk hebben gehad, wanneer men dit nu eenmaal als een voordeel wil beschouwen. Bovendien zou het cijfer 20.000 bijna precies gecorrespondeerd hebben met de waarde van de eigenlijke oude Goudkroon, indien men in aanmerking neemt, dat de goudpariteit van 14.400 tot 14.500 bedraagt en bovendien op de wereld nog een waardedaling van het goud met ongeveer 40 pCt. valt waar te nemen. Deze oplossing, welke ook gedurende den laatsten tijd op den voorgrond stond en wier aanneming vrijwel zeker scheen, was wel het beste compromis. Dat zij niet werd doorgezet is ongetwijfeld niet de schuld der leidende factoren der Hongaarsche Nationale Bank.

Overigens zal de nieuwe munteenheid in Hongarije in de eerste plaats wel een zuivere kwestie van naamgeving zijn, gelijk dit in Oostenrijk bij de invoering van den Schilling het geval was. Men zal de goudwaarde van de nieuwe eenheid op zoodanige wijze vastleggen, dat men den tegenwoordig reeds maanden lang stabielen goudkoers der Hongaarsche Kroon eenvoudig met 12.500 multipliceert. Zeker zal men in Hongarije reeds naar aanleiding van de verandering in de noteeringen van de Hongaarsche kroon op buitenlandsche beurzen bespeuren, welke buitengewone ongemakken en onaangenaamheden, gedurende een tamelijk langen overgangstijd, door de keuze van dit tamelijk onhandige omrekeningscijfer worden veroorzaakt. Ook in het binnenland valt nauwelijks te verwachten, dat de invoering van een nieuwe munteenheid, welke er theoretisch zoo eenvoudig uitziet, waarbij men eenvoudig 12.500 oude Kronen een nieuwe noemt, zonder wijzigingen plaats vindt. Men heeft besloten aan de nieuwe munteenheid een geheel nieuwen en bijzonder klankrijken naam te geven; volgens besluit van den Ministerraad zal zij „Pengó” (d.i. „klinkende”) heeten, verdeeld in 100 garas.

De aanmaak van gouden munten, welke in de nieuwe eenheid luiden, zal vanzelfsprekend, als in Oostenrijk, in de wet worden geregeld en in de naaste toekomst zullen ook wel enkele stukken worden aangemunt, die echter zeker nog voor afzienbaren tijd slechts voor liefhebbers, verzamelaars en bijzondere geschenken in aanmerking zullen komen, want Hongarije is, evenals Oostenrijk of een andere erfstaat, vanzelfsprekend niet in staat, zich de luxe eener betrekkelijk groote hoeveelheid eigen, nieuwe gouden munten te veroorloven, nog geheel afgezien ervan, dat op grond van de ervaringen van voor den oorlog en ook van die, welke Tsjechoslowakije in de laatste jaren

heeft opgedaan, ondanks inflatie de vraag naar gouden munten bij de gegeven economische verhoudingen hoogstens een zekere spaarzaamheid, juister gezegd schatvorming, doch nooit een werkelijke verkeersbehoefte zal dienen. Interessant zal het daarentegen zijn na te gaan, op welke wijze Hongarije, resp. de Hongaarsche Nationale Bank, in den loop der volgende maanden de uitgifte van nieuwe biljetten en de intrekking der oude zal regelen.

AANTEEKENINGEN.

Een onderzoek naar den economischen toestand van Nederland en de middelen tot verbetering daarvan. — De Memorie van Antwoord op hoofdstuk I der Staatsbegroting voor 1926 bevat o.m. het volgende:

De Regeering heeft besloten de grondige bestudeering van het vraagstuk, door welke factoren het huidige economisch leven ten onzent ongunstig wordt beïnvloed en welke middelen verbetering zouden kunnen brengen, op te dragen aan ene sub-commissie uit de Commissie voor de Economische Politiek. Deze sub-commissie zal zich bij de behandeling van onderdeelen van het vraagstuk kunnen doen voorlichten door alle bestaande Regeeringsinstellingen, terwijl verwacht mag worden dat ook andere organisaties bereid gevonden zullen worden om gegevens en adviezen te verschaffen, die de taak der sub-commissie kunnen vereenvoudigen. Door verdeling van werk zal in korten tijd ongetwijfeld veel kunnen worden verricht, hoezeer ook de taak, aan de sub-commissie toegedacht, moeilijk en omvangrijk zal zijn. De Regeering hoopt, dat een practische opzet van het werk bij een goede samenstelling der commissie een niet al te langen duur van haar arbeid zal mogelijk maken.

De samenstelling der meergenoemde commissie hoopt de Regeering binnenkort bekend te kunnen maken. Zij zal bestaan uit een beperkt aantal leden, waarvoor gekozen zullen worden personen, die door hun antecedenten en positie in het economisch leven van ons land geacht kunnen worden het welvaartsprobleem in zijn geheel omvang te kunnen overzien en beoordeelen. De Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid zal het voorzitterschap bekleeden.

Een van de onderwerpen, waarmede de sub-commissie zich zal hebben bezig te houden, zal zijn een onderzoek naar de prijzen van de voornaamste levensmiddelen en andere dagelijksche benodigdheden. Het behoeft geen betoog, dat die prijzen voor de levenskosten en voor de welvaart van breede lagen der bevolking van groot belang zijn en anderzijds dat de vorming der prijzen mede wordt beheerscht door verschillende factoren, die tot het veld van onderzoek der Commissie behooren. Het prijzenonderzoek vloeit dus rechtstreeks voort uit de algemeene taak aan de Commissie toegedacht. Stellig zal zij bij haar arbeid op dit punt ook met de Engelsche ervaring rekening houden.

De sub-commissie zal haar rapport — ineens of bij gedeelten — uitbrengen aan de Commissie voor de Economische Politiek in haar geheel, welke op zeer breeden voet is samengesteld. Deze Commissie zal dan advies aan de Regeering uitbrengen. Aldus wordt een zoo ruim mogelijke behandeling gewaarborgd.

Hoeveel is er reeds bezuinigd? — De Memorie van Antwoord op Hoofdstuk I der Staatsbegroting voor 1926 bevat o.m. het volgende:

„De besparing, welke op de begroting voor 1926 heeft plaats gevonden, kan als volgt worden becijferd.

Het totaal der gewone uitgaven voor 1926 is geraamd op f 583 miljoen tegen f 598,6 voor 1925, of op f 15,6 miljoen minder.

Neemt men in aanmerking, dat voor 1926 de uitgaven voor de Staatsmijnen ad f 44,8 miljoen zijn weggelaten, dan blijkt dat de gewone uitgaven voor 1926 f 29,2 miljoen meer bedragen dan voor 1925.

Op de begroting voor 1926 zijn gebracht de navolgende noodzakelijke uitgaven, welke niet op die voor 1925 voorkwamen:

Sociale Verzekering, rond	f 24	miljoen
Hoogere pensioenlasten	6	„
Hoogere bijdrage in de annuïteiten Woning- bouw	5,1	„

Totaal f 35,1 miljoen
terwijl ten gevolge van de verbeterde boeking van uitgaven op gewoon, in plaats van op buitengewoon, de dienst 1926 wat de gewone uitgaven betreft nog extra is bezwaard met

f 4¼ miljoen, zoodat in totaal f 39,5 miljoen als nieuwe uitgaven zijn aan te merken.

Aangezien alle gewone uitgaven te zamen slechts f 29,2 miljoen hooger zijn geraamd, zijn dus de andere uitgaven van dienst 1926 met een bedrag van rond f 10,3 miljoen verlaagd, of, indien men de f 3,4 miljoen lagere raming van Hoofdstuk 7 A¹⁾ buiten beschouwing wil laten, met rond 7 miljoen.

De leden die een dergelijke besparing, die sedert de begroting 1925 is verkregen, gering achten, gelieven niet voorbij te zien, dat het nuttig effect van verschillende tot stand gebrachte besparingsmaatregelen eerst geleidelijk doorwerkt en voorts, dat er nu eenmaal een groot bedrag aan uitgaven op de Staatsbegroting voorkomt, waarop om allerlei redenen niet te besparen valt.

Om dit duidelijk in het licht te stellen heeft de ondergeteekende een splitsing doen maken tusschen de uitgaven waarop wél en die waarop niet valt te besparen.²⁾ [Deze staat volgt hieronder. — Red.]

voordeel van te wachten is, bestaat er groote kans, dat hierdoor op den duur de Maleische rubberplantages er slechter voor zullen komen te staan.

Het ligt voor de hand, dat de tappers, die indertijd toen de rubberprijzen laag waren, van de plantages zoo goed als verdreven zijn, en naar hunne haardsteden in Z.-Indië terugkeerden, thans weinig lust vertoonen terug te komen. Wel werd met het werven weer een aanvang gemaakt, toen de rubberprijzen begonnen te stijgen, maar de koelies komen niet half zoo vlug naar Malakka terug, als zij er vroeger vandaan zijn gegaan. Velen der indertijd ontslagen koelies hebben werk gevonden bij het Gouvernement der F. M. S., bijv. bij de Spoorwegen of Publieke Werken of bij particulieren als tuinman of waterdrager. Deze koelies haasten zich thans weer naar de rubberplantages terug en veroorzaken daardoor

STAAT, aanwijzende de percentagegewijze bezuiniging op den gewonen dienst (1922—1926). (In duizenden).

1	2	3	4	5	6	7	Verminderd met:					12	13	14
							8	9	10	11	Totaal			
Ramingen der gewone uitgaven		Dienst der Nationale Schuld (Gewoon)	Sociale verzekeringen	Pensioenen	Uitkeering aan gemeenten	Bijdragen in de annuïteiten van woningvoorschotten	Verdere posten, die niet voor verlagings vatbaar waren ¹⁾	Gedeeltelijke overbrenging van buitengew. uitgaven naar den gew. dienst	Dekking van het verlies op de spoorwegen ²⁾	Uitgaven die volgens de begrotingslijn van 1922-24 nog crisis waren geweest ³⁾	Totaal	Restanten	Percentages	
1922	f 606.123 ¹⁾	f 82.647	f 39.200	f 23.641	f 18.350	f 1.000	f 4.454	—	—	—	f 169.292	f 436.831	100	
1923	„ 579.998 ¹⁾	„ 99.914	„ 36.800	„ 42.014	„ 18.350	„ 1.500	„ 5.323	—	—	—	„ 203.901	„ 376.097	86,08	
1924	„ 579.603 ¹⁾	„ 93.312	„ 18.300	„ 46.097	„ 18.630	„ 4.000	„ 5.301	—	f 22.000	—	„ 207.640	„ 371.963	85,15	
1925	„ 553.854 ¹⁾	„ 107.370	„ 17.100	„ 51.342	„ 18.850	„ 5.650	„ 5.304	—	„ 4.000	f 4.454	„ 214.070	„ 339.783	77,78	
1926	„ 583.026	„ 103.949	„ 41.023	„ 57.292	„ 19.120	„ 10.800	„ 5.267	f 4.220	„ 4.000	„ 4.338	„ 250.008	„ 333.017	76,23	

¹⁾ Verminderd met de gewone uitgaven der Staatsmijnen.

²⁾ Hieronder zijn o.m. begrepen de uitkeering aan de Kerkgenootschappen; de grondwettelijk vastgestelde inkomens en schadeloosstellingen; aandeel in de kosten van den Volkenbond en uitkeering aan de Provinciën.

³⁾ Deze uitgaven werden vóór 1924 en 1925 ten laste van de buitengewone uitgaven gebracht.

„Kolom 12 geeft aan het totaal der vaste posten, kolom 13 wat als het besparingsobject overblijft, terwijl in kolom 14 de bedragen van de vorige kolom zijn uitgedrukt in procenten van het bedrag voor 1922, in kolom 13 vermeld.

Uit dezen staat blijkt, dat sedert 1922 de voor besparing vatbare uitgaven met f 103 miljoen zijn verminderd, een bedrag dat naar de meening van den ondergeteekende niet zonder betekenis mag worden genoemd en dat voldoende logenstrafte de meening van hen, die nog blijven volhouden, dat alleen door belastingverhoging de begroting weder sluitend is gemaakt.

De uitgaven, waarop bezuinigd kan worden, verminderden in vier jaren tijds dus met 104 miljoen. Opmerkelijk is hierbij, dat zij op de begroting voor 1923, bij haar voorgangster vergeleken, een verlaging van bijna 61 miljoen vertoonen. Wie over bezuiniging spreekt, denkt daarbij wel in de eerste plaats aan Minister Colijn. Afgaande op de gegevens der tabel komt men echter tot de slotsom, dat deze 61 miljoen het werk zijn van zijn voorganger, Minister de Geer. Waarop dit bedrag in één jaar tijds gevonden kon worden vermeldt de Memorie niet.

¹⁾ Nationale Schuld.

Rubber in Malakka. — De Times correspondent te Kuala Lumpur deelt in het Trade and Engineering Supplement van dit Blad van 24 October 1925 een en ander mede omtrent het groote gebrek aan werklieden op de rubberplantages in Malakka. Het aantal beschikbare tappers is bij lange na niet voldoende om 85 pCt. der standaardproductie op te brengen. Uit een als typisch voorbeeld aangehaalde advertentie in een der locale bladen blijkt zelfs, dat rubberplanters er toe overgaan Chineesche tappers te werven, die gewoonlijk naar de hoeveelheid per dag geproduceerde latex betaald worden en die dus, zooals bekend is, noch den boom, noch zichzelf sparen in hun pogingen om zooveel mogelijk latex te winnen. Het is te hopen, dat deze maatregel geen algemeene toepassing zal vinden, want, hoewel er natuurlijk wel oogenblikkelijk

een algeheele ontwrichting van het dagelijksch leven. Tappers, tappers en nog eens tappers, dat is de leuze en zelfs koelies, die nooit een tapmes in de hand hebben gehad, voegen zich bij de groote schaar, die van de steden naar de plantages trekt.

Gedurende de daling der rubberprijzen, die ondanks de restrictie meer dan twee jaren aanhield, blijken vele planters groote gedeelten van hun aanplantingen volkomen verwaarloosd te hebben. Een bekend „visiting agent” schat het verwaarloosde oppervlak op 500.000 acres, terwijl regeeringsambtenaren dit oppervlak op nog geen 50.000 acres schatten. In elk geval hebben slechts weinige planters genoeg vertrouwen in het restrictie-schema gehad, om in afwachting van de nu behaalde hoge rubberprijzen er zorg voor te dragen, dat hun plantages in orde waren. Opmerkelijk is dan ook de koortsachtige ijver, waarmede thans getracht wordt de schade te herstellen.

Het is wel haast zeker, dat in Mei a.s. slechts zeer weinig plantages in staat zullen zijn 100 pCt. te produceeren, tenzij door een wonder het land met inlandsche werkkrachten zou worden overstroemd en het Europeesch personeel zou worden verdubbeld. In de pogingen het toegestane uitvoerpercentage te produceeren worden zelfs de oude rubberboomen, die in sommige gedeelten van Kuala Lumpur als schaduwboomen dienst deden, niet gespaard.

Wat er zal gebeuren, wanneer in het kwartaal Mei/Juli 1926 de rubberprijzen nog op hetzelfde hoogte peil zullen staan, is een vraag, die thans ieder bezig houdt. Men vermoedt, dat met behoud van het Stevenson-schema en de daarop betrekking hebbende wet, deze laatste dan tijdelijk buiten werking zal worden gesteld, om alleen weer te worden toegepast, wanneer de rubberprijs beneden het in het schema aangeduide niveau zou dalen.

Enkele deskundigen van de locale rubberwereld, wier oordeel door planters en anderen in deze streken op hoogen prijs wordt gesteld, beweren, dat er in 1930 een rubberhongersnood te wachten is, en zij

animeeren de planters om meer rubber aan te planten. Wanneer deskundigen zooveel vertrouwen in de toekomst hebben, vraagt men zich af, waarom de rubbermarkt niet aan zichzelf kan worden overgelaten, door de natuurlijke wet van vraag en aanbod te laten werken. Alhoewel de hooge prijzen den financieelen toestand van vele maatschappijen hebben versterkt, blijft het Stevenson-schema hun als een zwaard van Damocles boven het hoofd hangen. Het is een ongezonde toestand, die een nerveuze stemming der markt tot gevolg heeft.

Suikerproductie der wereld. — Met referentie aan het overzicht in E.-S. B. No. 497 dd. 8 Juli 1925, volgen hieronder de thans door Willett & Gray gerecificeerde cijfers van de geraamde opbrengst der Wereld-Suikeroogsten in 1924/25, vergeleken met de opbrengst van het daaraan voorafgaande jaar:

	Geraamde opbrengst	
Rietsuiker.	1924/25	1923/24
Noord-Amerika:	Tons	Tons
Louisiana.....	79.002	144.664
Texas.....	450	2.500
Porto-Rico.....	589.288	399.975
Hawaii Eilanden.....	695.000	626.279
West-Indië:		
Virginia Eilanden....	7.200	2.332
Cuba.....	5.125.970	4.066.642
Britsch West-Indië:		
Trinidad.....	50.000	52.045
Barbados.....	53.000	44.109
Jamaica.....	42.600	33.431
Antigua.....	17.300	7.860
St. Kitts.....	16.000	10.196
Overige Eilanden.....	9.000	4.488
Fransch West-Indië:		
Martinique.....	23.000	17.110
Guadeloupe.....	34.000	27.548
San Domingo.....	311.270	229.373
Haïti.....	7.000	5.800
Mexico.....	165.223	166.932
Centraal-Amerika:		
Guatemala.....	24.000	20.850
Overig Centraal-Amerika	65.000	55.281
Zuid-Amerika:		
Demarara.....	100.000	95.494
Suriname.....	10.200	10.682
Venezuela.....	19.000	17.488
Ecuador.....	18.700	13.662
Peru.....	300.000	326.352
Argentinië.....	246.000	249.162
Brazilië.....	500.000	493.599
Totaal in Amerika..	8.508.203	7.123.854
Azië:		
Britsch-Indië.....	2.537.000	3.317.000
Java.....	1.977.490	1.771.772
Formosa en Japan.....	469.787	448.736
Philippijnen.....	550.000	372.332
Totaal in Azië.....	5.534.277	5.909.840
Australië.....	435.680	281.859
Fiji Eilanden.....	70.000	58.000
Totaal in Australië en Polynesië....	505.680	339.859
Afrika:		
Egypte.....	110.000	88.382
Mauritius.....	224.710	201.550
Réunion.....	43.500	44.132
Natal.....	143.974	181.571
Mozambique.....	55.000	56.400
Totaal in Afrika....	577.184	572.035
Europa:		
Spanje.....	10.629	7.871
Totale Rietsuikerproductie	15.135.973	13.953.459
Beetwortelsuiker:		
Europa:		
Duitschland.....	1.600.000	1.146.891
Tsjecho-Slowakije.....	1.460.000	1.001.049
Oostenrijk.....	74.000	47.321
Hongarije.....	200.000	122.588
Frankrijk.....	830.000	490.850

België.....	400.000	300.121
Holland.....	335.000	231.923
Rusland en Ukraine....	450.000	366.742
Polen.....	495.000	389.995
Zweden.....	135.000	153.890
Denemarken.....	136.000	102.358
Italië.....	425.000	351.102
Spanje.....	260.000	185.063
Zwitserland.....	6.000	5.500
Bulgarije.....	40.000	26.566
Rumenië.....	90.000	71.826
Engeland.....	26.025	13.280
Andere landen.....	115.975	50.696
Totaal in Europa.....	7.078.000	5.057.761
Noord-Amerika.....	974.185	787.217
Canada.....	36.200	16.500
Totale Beetwortelsuikerpr.	8.088.385	5.861.478
Totaal gen. Riet- en beetw.	23.224.358	19.814.937
Geraamde vermeerdering..	3.409.421	1.658.815

Trekt men van deze totalen den oogst van Britsch-Indië af, dan wordt het surplus in 1924/25 boven het voorafgaande jaar nog 780.000 tons grooter.

ONTVANGEN:

De Arbeidende Klasse in Nederland in de 19de eeuw (1813—1870) door Dr. I. J. Brugmans. Tweede deel der Economisch- en Sociaal-Historische Onderzoekingen onder Redactie van Prof. Mr. N. W. Posthumus. 's-Gravenhage 1925; Martinus Nijhoff.

Restauration financière de l'Autriche (troisième année). Trente-troisième rapport du Commissaire général de la Société des Nations pour l'Autriche. (Neuvième mois de la cinquième étape. — Période du 15 août au 15 septembre 1925). Genève 1925; Société des Nations.

MAANDCIJFERS.

PRODUCTIE DER STEENKOLEN-, BRUINKOLEN- EN ZOUTMIJNEN.

(Gegevens verstrekt door den Hoofdingenieur der mijnen.)

I. Gezamenlijke Steenkolenmijnen.

	1 Sept. 1925	1 Oct. 1925	1 Oct. 1924
Aant. arbeiders bovengronds.	8.239	8.245	8.099
„ „ ondergronds.	22.382	22.201	21.524
Totaal.....	30.621	30.446	29.623
	Aug. 1925	Sept. 1925	Sept. 1924
Netto productie in tonnen van 1000 KG.	613.543	642.809	518.392
waarvan kolenslik.....	23.991	25.065	22.728
Aantal normale werkdagen:			
Staatsmijnen.....	24	26	26
Oranje-Nassaumijnen.....	25	26	26
Overige mijnen.....	25	26	26

II. Bruinkolenmijnen.

(Bruinkoolmijn Carisborg).

	1 Sept. 1925	1 Oct. 1925	1 Oct. 1924
Aantal arbeiders.....	154	150	183
	Aug. 1925	Sept. 1925	Sept. 1924
Netto-productie in tonnen..	15.535	16.806	17.226
Aantal normale werkdagen	25	25	26

III. Zoutmijnen.

(Kon. Ned. Zoutindustrie te Boekelo.)

	1 Sept. 1925	1 Oct. 1925	1 Oct. 1924
Aantal arbeiders.....	100	100	91
	Aug. 1925	Sept. 1925	Sept. 1924
Afgeleverd:			
Geraff. zout.....(ton)	3.969	2.819	2.755
Industriezout.....(„)	45	42	38
Afvalzout.....(„)	35	175	216
Aantal normale werkdagen	23	26	26

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Bk.	{ Disc. Wissels. 3½ 3 Oct. '25	Zwits. Nat. Bk. 3½ 22 Oct. '25
	{ Bel. Binn. Eff. 4 3 Oct. '25	N. Bk. v. Denem. 5½ 7 Sept. '25
	{ Vrsch. in R.C. 5 3 Oct. '25	Zweedsche Rbk 4½ 8 Oct. '25
Javasche Bank	4½ 20 Oct. '24	Bank v. Noorw. 5 14 Sept. '25
Bank van Engeland	4 1 Oct. '25	Bk. v. Tsjecho-
Duitsche Rijkbbk.	9 26 Feb. '25	slowakijë. 7 25 Mrt. '25
Bank v. Frankrijk	6 9 Juli '25	N. Bk. v. O'rijk. 9 3 Sept. '25
Belgische Nat. Bnk.	5½ 22 Jan. '23	N. Bk. v. Hong. 7 22 Oct. '25
Fed. Res. Bank N.Y.	3½ 26 Feb. '25	Bank v. Italië. 7 17 Juni '25
Bank van Spanje	5 23 Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk 5½

OPEN MARKT.

	1925				1924	1923	1914
	31 Oct.	26-31 Oct.	19-24 Oct.	12-17 Oct.	27 Oct. 1 Nov.	29 Oct. 3 Nov.	20-24 Juli
Amsterdam							
Partic. disc.	3½/16	3½/16	3½/16-9/16	3½/16-7/16	4½/16-7/16	2½/16-3½/16	3½/16-9/16
Prolong.	4	3½/16-4	3½/16-4	3-1/4	4½/16-2¼	2½/16-3	2¼-3¼
Londen							
Daggeld ..	3-4	3-4½	2½/4-4	2½/4-4½	1½/2-3	2-3¼	1½/2-2
Partic. disc.	3½/16-7/16	3½/16-15/16	3½/16-13/16	3½/16-3¼	3¼	3½/16-3½/16	2¼-3¼
Berlijn							
Daggeld ..	10-1½	7-10½	7-9½	8-10	-	-	-
Partic. disc.	-	-	-	-	-	-	-
30-55 d...	7½	7½	7½	7½	-	-	-
56-90 d...	7	7	7-1/8	7-1/8	-	-	2½/8-1½/2
Waren-							
wchsel.	8½/8-9½	8½/8-9	8½/8-9	8½/8-9	-	-	-
New York 1)							
Call money	5-1/4	4¾-5¼	4-¾	4½-5¾	2-3¼	4-5¼	1¾-2½
Partic. disc.	3½/8	3½/8	3½/8	3½/8	-	-	-

1) Call money-koers v. 30 Oct. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijd
2) Noteering van 30 Oct.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York **)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
27 Oct. 1925	2.48½	12.04½	59.16	10.37	11.16	100½
28 " 1925	2.48½	12.04½	59.16	10.25½	11.23	100½
29 " 1925	2.48½/16	12.04½	59.18	10.45	11.28	100½
30 " 1925	2.48½	12.04½	59.16	10.44½	11.27	100½
31 " 1925	-	12.04½	59.16	10.43½	11.26½	100½
2 Nov. 1925	2.48½	12.04½	59.16	10.42½	11.26	100½
Laagste d.w. 1)	2.48½/2	12.03½	59.12	10.21	11.10	100½
Hoogste d.w. 1)	2.48½/8	12.04½	59.20	10.59	11.33	100½
26 Oct. 1925	2.48½/8	12.04½	59.12½	10.40	11.27½	100½
19 " 1925	2.48½/8	12.04½	59.24	10.95	11.34	100½
Muntpariteit	2.48½	12.10	59.26	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
1) Particuliere opgave.

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boeka-rest 1)	Milaan **)	Madrid **)
27 Oct. 1925	47.87½	35.05	7.37½	1.20	9.87½	35.57½
28 " 1925	47.92½	35.05	7.37½	1.20	9.79	35.57½
29 " 1925	47.92½	35.05	7.37½	1.20	9.82	35.57½
30 " 1925	47.92½	35.05	7.37½	1.20	9.84	35.60
31 " 1925	47.92½/2	35.05	7.36	1.20	-	-
2 Nov. 1925	47.90	35.05	7.36	1.20	9.83	35.57½
Laagste d.w. 1)	47.80	35.—	7.34	1.15	9.75	35.50
Hoogste d.w. 1)	47.95	35.15	7.40	1.25	9.90	35.67½
26 Oct. 1925	47.85	35.05	7.38	1.10	9.85	35.56
19 " 1925	47.95	35.07½	7.37½	1.20	9.91	35.72
Muntpariteit	48.—	35.—	50.41	48.—	48.—	48.—

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
1) Particuliere opgave.

Data	Stock-holm *)	Kopen-hagen *)	Oslo *)	Hel-sing-fors 1)	Buenos-Aires 1)	Mon-treat 1)
27 Oct. 1925	66.55	61.52½	50.62½	6.27	102½/8	2.48½/8
28 " 1925	66.52½	61.50	50.60	6.27½	102½/8	2.48½/8
29 " 1925	66.55	61.90	50.80	6.27½	102½/8	2.48½/8
30 " 1925	66.55	61.90	50.70	6.27½	102½/8	2.48½/8
31 " 1925	66.55	62.20	50.80	6.27	102½/8	2.48½/8
2 Nov. 1925	66.55	62.15	50.72½	6.25	102½/8	2.48½/8
Laagste d.w. 1)	66.45	61.35	50.40	6.23	102	2.48½/8
Hoogste d.w. 1)	66.65	62.25	50.85	6.30	102½/8	2.49½/8
26 Oct. 1925	66.60	61.40	50.65	6.27	102½/8	2.48½/8
19 " 1925	66.60	62.30	50.60	6.27½	102½/8	2.49
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	105	2.48½/8

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p.100 fr.)	Berlijn (\$ p.100 Mk.)	Amsterdam (\$ p.100 gld.)
27 Oct. 1925	4,84½/8	4,17	23,80	40,24
28 " 1925	4,84½/8	4,17	23,80	40,24
29 " 1925	4,84½/8	4,21	23,80	40,24
30 " 1925	4,84½/8	4,20	23,80	40,24
31 " 1925	4,84½/8	4,21	23,80	40,25
2 Nov. 1925	4,84½/8	4,17	23,80	40,24
20 Oct. 1925	4,84½/16	4,44	23,80	40,19
Muntpariteit	4,8667	19,30	23,81½	40½/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	17 Oct. 1925	24 Oct. 1925	26/31 Oct. '25 Laagste/Hoogste	31 Oct. 1925
Alexandrië ..	Piast. p. £	97½	97½	97½/32	97½
*Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10½	1/10½	1/10½	1/10½
B. Aires 1) ...	d. p. \$	467½/16	461½/32	461½/16	467½/16
Calcutta ...	Sh. p. rup.	1,67½/16	1,67½/32	1,67½/32	1,67½/32
Constantin ...	Piast. p. £	857½	857½	850	857½
Hongkong ..	Sh. p. \$	2½/16	2½/16	2½	2½/16
Lissabon 1) ...	d. per Mil.	217½/32	217½/32	2½	2½/16
Mexico	d. per \$	26	25	24	25
Montevideo 1)	d. per \$	50½/8	50½	50	50½/8
Montreal ...	\$ per £	4.83½/8	4.83½/8	4.83½/8	4.83½/8
R.d. Janeiro 1)	d. per Mil.	7½/32	7½/16	7½/16	7½/8
Shanghai ...	Sh. p. tael	3,3	3½/16	3½/8	3½/8
Singapore ...	id. p. \$	2½/16	2½/16	2½/16	2½/16
Valparaiso 2)	peso p. £	39.70	39.40	39.40	39.50
Yokohama ..	Sh. p. yen	1½/8	1½/8	1½/8	1½/8

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS 2)

	Londen 1)	N.York 2)		Londen
26 Oct. 1925 ..	33½/16	71½/8	26 Oct. 1925 ..	84/10½
27 " 1925 ..	33	71½/8	27 " 1925 ..	84/10½
28 " 1925 ..	33½/16	71¾/8	28 " 1925 ..	84/10½
29 " 1925 ..	32½/16	71	29 " 1925 ..	84/10½
30 " 1925 ..	32½/16	70¾	30 " 1925 ..	84/10½
31 " 1925 ..	32½/8	70¾	31 " 1925 ..	-
1 Nov. 1924 ..	34¾	70	31 Oct. 1924 ..	91/9
20 Juli 1914 ..	24½/16	54½/8	20 Juli 1914 ..	84/10

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine.

STAND VAN 's RIJKS KAS.

De Minister van Financiën maakt bekend:

Vorderingen	26 October 1925	2 November 1925
Saldo bij Nederl. Bank ..	f —	f —
Saldo bij betaalmeesters ..	2.636.147,28	2.534.780,89
Voorschot op ult. Sept. 1925 aan de gemeenten op voor haar door Rijk te heffen gem. ink. bel. en opcenten op Rijksink. bel.	65.390.361,16	65.390.361,16
Voorsch. aan de koloniën	17.661.340,99	18.683.168,89
Voorsch. a. h. buitenland	213.957.555,88	213.990.990,05
Daggeldleeningen tegen onderp. v. schatk. papier	4.000.000,—	—
Verplichtingen.		
Voorsch. door de Ned. Bank Schatkistbilj. in omloop 1)	f 11.158.829,06	f 14.292.948,39
Schatkistprom. in omloop	146.834.000,—	161.831.000,—
Waarv. direct bij Ned. Bk.	119.660.000,—	123.550.000,—
Zilverbons (met inbegrip v. de bedragen bij de betaalmeesters in kas)	11.000.000,—	10.000.000,—
Door den Postch.- en Giro-dienst in 's Rijks Schatkist gestort	18.084.642,—	18.140.463,50
Schuld a. d. Bank v. Ned. Gemeenten	44.789.614,65	43.781.128,68
1) Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927.	213.558,59	1.739.935,28

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

De Minister van Koloniën maakt bekend:

	24 October 1925	31 October 1925
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-I.	f 8.869.000,—	f 9.887.000,—
Ind. Schatk. prom. in oml.	44.650.000,—	44.650.000,—
Voorsch. Jav. Bk. aan N.-I.	11.235.000,—	9.588.000,—
Muntbiljetten in omloop.	35.177.000,—	35.068.000,—
Ten voordeele v. N.-I. geboekt beleggingsgeld v. h. N.-I. muntfonds	6.222.000,—	6.222.000,—
Totaal	f 106.153.000,—	f 105.415.000,—

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 2 November 1925.

		Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f	50.123.965,98		
	Bijbnk. "	16.516.792,35		
	Ag.sch. "	26.843.179,10	f	93.483.937,43
Papier o. h. Buitenl. in disconto.				
Idem eigen portef. f		244.248.636,—		
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. "				244.248.636,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f	72.709.577,18		
	Bijbnk. "	14.901.640,19		
	Ag.sch. "	78.647.587,74	f	166.258.805,11
Op Effecten.	f	164.045.222,86		
Op Goederen en Spec.		2.213.582,25		166.258.805,11
Voorschotten a. h. Rijk				11.086.156,49
Munt en Muntmateriaal				
Munt, Goud	f	56.184.350,—		
Muntmat., Goud		379.685.448,28		
	f	435.869.798,28		
Munt, Zilver, enz.		23.127.369,73		
Muntmat., Zilver				458.997.168,01
Effecten				
Belegging Res.fonds. id. van 1/5 v. h. kapit.	f	6.481.932,79		10.478.719,98
		3.996.787,19		
Gebouwen en Meub. der Bank				5.171.000,—
Diverse rekeningen				39.486.117,62
			f	1.029.210.540,64

Passiva.

Kapitaal	f	20.000.000,—	
Reservefonds		6.483.597,96	
Bijzondere reserve		12.000.000,—	
Bankbiljetten in omloop.		940.046.375,—	
Bankassignatiën in omloop.		1.815.995,65	
Rek.-Cour. f Het Rijk saldo's: Anderen		36.767.348,17	
Diverse rekeningen		12.097.223,86	
	f	1.029.210.540,64	

Beschikbaar metaalsaldo f 262.715.081,23
 Op de basis van 2/3 metaaldekking... 66.989.137,47
 Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. 1.313.575.405,—
 Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeisch. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
2 Nov. '25	435.870	23.127	940.046	38.583	262.715	47
26 Oct. '25	418.337	23.397	881.287	35.153	257.889	48
19 " '25	418.355	23.036	886.959	35.687	256.306	48
12 " '25	418.355	22.753	897.944	25.206	255.921	48
5 " '25	418.355	22.745	907.839	26.313	253.713	47
28 Sept. '25	418.355	23.432	878.564	34.802	253.557	48
3 Nov. '24	481.506	10.540	997.499	25.094	287.024	48
25 Juli '14	162.114	8.228	310.437	6.198	43.521 ¹⁾	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenland	Diverse rekeningen ²⁾
2 Nov. 1925	93.484	10.000	166.259	244.249	39.486
26 Oct. 1925	90.134	11.000	126.397	243.155	38.551
19 " 1925	90.920	13.000	128.992	243.881	38.762
12 " 1925	97.834	20.000	124.266	243.640	39.558
5 " 1925	101.591	22.000	126.493	243.429	41.428
28 Sept. 1925	83.135	—	127.620	243.323	38.371
3 Nov. 1924	158.390	23.000	197.229	52.799	146.101
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

¹⁾ Op de basis van 2/3 metaaldekking. ²⁾ Sluitpost activa.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeisch. schulden	Discont.	Div. rekeningen ¹⁾
19 Sept. 1925..	1.002	1.686	661	992	255
12 " 1925..	1.001	1.702	661	982	246
5 " 1925..	1.002	1.773	602	980	210
29 Aug. 1925..	1.003	1.824	619	987	254
22 " 1925..	1.004	1.545	803	986	300
20 Sept. 1924..	1.146	1.458	915	1.026	309
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeisch. schulden	Beschikb. metaal-saldo
24 Oct. 1925	186.250		336.500	57.000	107.550
17 " 1925	186.750		325.500	74.500	106.750
10 " 1925	187.000		334.000	70.000	106.200
3 Oct. 1925	132.091	43.037	327.775	61.175	98.026
26 Sept. 1925	132.086	43.297	323.632	67.257	97.930
19 " 1925	132.276	42.869	324.926	58.994	99.093
12 " 1925	132.313	43.390	325.048	61.657	98.973
25 Oct. 1924	148.784	57.346	276.063	114.341	128.684
27 Oct. 1923	160.616	61.243	259.535	140.204	142.608
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ²⁾

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
24 Oct. 1925		174.790		***	47
17 " 1925		178.500		***	47
10 " 1925		185.000		***	46
3 Oct. 1925	17.329	24.650	109.049	59.314	45
26 Sept. 1925	17.173	29.582	107.102	61.520	45
19 " 1925	17.752	29.251	101.328	55.738	46
12 " 1925	17.752	29.008	102.290	58.870	46
25 Oct. 1924	34.326	17.685	105.509	35.841	53
27 Oct. 1923	38.139	26.187	96.023	40.972	56
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Basis 2/3 metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Bankbilj.	Gov. Sec.
28 Oct. 1925	150.283	142.979	291.617	56.250	240.327
21 " 1925	152.741	142.541	291.901	56.250	240.817
14 " 1925	155.843	143.134	293.735	56.250	242.537
7 " 1925	157.917	143.961	294.478	56.250	243.453
30 Sept. 1925	160.467	144.775	293.004	56.250	242.188
23 " 1925	160.660	142.911	291.731	56.250	240.566
29 Oct. 1924	128.485	123.592	235.025	27.000 ²⁾	240.582
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
28 Oct. '25	30.179	74.149	11.106	102.615	27.054	23 3/4
21 " '25	32.379	74.111	9.618	109.182	29.950	25 1/4
14 " '25	28.822	68.229	8.455	109.182	9.618	29
7 " '25	33.742	69.238	9.547	103.413	32.459	28 1/8
30 Sept. '25	36.773	75.576	27.110	109.508	33.706	27 1/8
23 " '25	36.934	75.364	17.047	102.391	35.442	28 1/2
29 Oct. '24	41.788	76.204	13.989	110.982	24.642	19,72
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 1/8

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits. ²⁾ Gouddekking.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Waarv. in het buitenl.	Zilver	Te goed in het buitenl.	Buit. gew. voorsch. afd. Staat	Schat-kistbil-jetten ¹⁾	Wis-sels
29 Oct. '25	5.548	1.864	310	566	29.950	5.148	3.587
22 " '25	5.547	1.864	310	565	30.350	5.147	2.796
15 " '25	5.547	1.864	310	563	30.500	5.144	2.950
8 " '25	5.547	1.864	310	562	30.800	5.142	2.844
1 " '25	5.547	1.864	310	561	30.350	5.133	3.691
30 Oct. '24	5.544	1.864	303	571	22.700	4.814	5.451
23 Juli '14	4.104	—	640	—	—	—	1.541

Data	Waarvan op het buitenl.	Uitge-stelde Wissels	Beleeningen	Circulatie	Rekg. Courant Particulieren	Staat
29 Oct. '25	15	6	2.596	46.679	2.480	37
22 " '25	16	6	2.670	46.599	2.320	45
15 " '25	17	6	2.662	46.914	2.261	45
8 " '25	17	6	2.745	47.165	2.282	36
1 " '25	15	6	2.677	46.354	2.719	23
30 Oct. '24	23	9	2.691	40.529	1.953	15
23 Juli '14	8	—	769	5.912	943	401

¹⁾ In disc. genomen wegens voorsch. v. d. Staat a. buitenl. regeringen.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten in millioenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buit. circ. banken ¹⁾	Deviezen als gouddekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
23 Oct. 1925	1.204,7	124,4	323,5	1.311,5	14,0
15 " 1925	1.204,5	124,4	306,4	1.483,2	28,9
10 " 1925	1.174,7	94,6	321,4	1.636,0	13,7
30 Sept. 1925	1.174,7	98,6	318,9	1.717,3	56,4
23 " 1925	1.174,8	128,6	284,5	1.528,5	8,5
23 Oct. 1924	360,5	177,7	210,2	2.173,7	16,8
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effecten	Diverse Activa ²⁾	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva	Door Rijksh. geheer-disc.
23 Oct. 1925	216,9	789,5	2.395,2	814,8	450,5	746,3
15 " 1925	207,2	698,6	2.493,9	785,8	438,6	607,5
10 " 1925	207,1	555,4	2.607,8	645,1	435,3	542,0
30 Sept. 1925	202,3	460,0	2.649,1	620,2	429,5	531,5
23 " 1925	202,1	669,3	2.311,7	881,5	473,9	494,5
23 Oct. 1924	77,5	947,4	1.313,1	986,4	927,2	277,5
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0	—

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 23, 15, 10 Oct., 30, 23 Sept., resp. 410,9; 319,2; 109,7; 120,2; 342,1 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste posten in millioenen francs.

Data	Metaal incl. buit. tent. saldi	Beleeningen van tegeng. in h. buit.	Beleeningen van prom. d. provincien	Binnenlandsche wissels	Beleeningen	Voorschot aan den Staat	Circulatie	Rekg. Crt. Particulieren
29 Oct. '25	394	85	480	1.135	455	5.200	7.653	132
22 " '25	392	85	480	1.193	404	5.200	7.622	166
15 " '25	390	85	480	1.395	428	5.200	7.749	212
8 " '25	390	85	480	1.387	429	5.200	7.731	250
1 " '25	389	85	480	1.401	474	5.200	7.760	232
24 Sept. '25	389	85	480	1.264	370	5.200	7.582	245
29 Oct. '24	356	85	480	1.346	385	5.250	7.630	292

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in millioenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaalmiddel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In herdisc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
14 Oct. '25	2.766,1	1.430,1	103,7	643,5	287,0
7 " '25	2.761,4	1.424,2	101,1	644,0	283,9
30 Sept. '25	2.760,0	1.436,1	105,6	633,2	268,3
23 " '25	2.765,5	1.454,4	105,4	640,7	238,5
16 " '25	2.772,7	1.537,6	109,0	487,9	212,0
9 " '25	2.770,7	1.495,5	110,2	639,2	214,1
15 Oct. '24	3.037,4	2.014,7	83,3	263,1	197,3

Data	Belegd in U.S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circulatie	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dekking-perc. ¹⁾	Algem. Dekking-perc. ²⁾
14 Oct. '25	336,2	1.715,5	2.288,2	116,5	69,0	71,7
7 " '25	324,1	1.701,1	2.283,1	116,5	69,3	71,8
30 Sept. '25	342,9	1.685,1	2.268,0	116,4	69,8	72,5
23 " '25	323,1	1.670,3	2.267,5	116,4	70,2	72,9
16 " '25	409,2	1.677,3	2.230,2	116,4	70,9	73,7
9 " '25	327,1	1.680,1	2.244,5	116,4	70,5	73,4
15 Oct. '24	598,5	1.767,3	2.279,2	112,0	75,0	77,1

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in millioenen dollars.

Data	Aantal banken	Disconto's en beleen.	Beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
7 Oct. '25	724	13.817	5.447	1.662	18.418	5.248
30 Sept. '25	725	13.832	5.440	1.649	18.423	5.234
23 " '25	725	13.632	5.416	1.648	18.093	5.189
16 " '25	727	13.598	5.464	1.628	18.293	5.185
9 " '25	727	13.442	5.457	1.651	18.050	5.203
8 Oct. '24	744	12.729	5.421	1.672	17.733	4.696

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 2 November 1925.

Te Parijs heeft de beurs, nu Caillaux overboord is gezet, in de afgelopen week ernstig rekening gehouden met de mogelijkheid van een heffing op het kapitaal, hoewel de nieuwe regeering van haar plannen nog niets had bekend gemaakt. De zwakke houding van den franc heeft voorts tot aanbod van Fransche, en een vrij sterke vraag naar buitenlandsche fondsen bijgedragen.

De regeeringscrisis in Duitschland heeft ook de beurs te Berlijn ongunstig beïnvloed. De gemiddelde koers van binnenlandsche aandelen is zelfs gedaald beneden het tot nu toe laagste niveau van half Augustus. Men heeft hier niet onmiddellijke financiële gevolgen voor de desbetreffende ondernemingen gevreesd, doch de kans op nieuwe verkiezingen met de sterk bewogen tijden, welke hiermede als regel samengaan, heeft het publiek zeer voorzichtig gemaakt. Geruchten van nieuwe moeilijkheden in de industrie hebben zich niet voorgedaan, hoewel ook in dit opzicht nog geen groote gerustheid heerscht. De steunregeling voor het Richard Kahn-concern is thans perfect geworden, doch hiertegenover ontstond weder de ontwikkeling in de zaken der Aga automobielfabriek, welke onderneming weder in het middelpunt der belangstelling is gekomen, nu de heer Edmund Stinnes naar de Vereenigde Staten is vertrokken.

Te Londen heeft de daling van den Franschen franc eenig gevoel van onbehaaglijkheid veroorzaakt, evenals de regeeringscrisis in Duitschland. Het tekort, dat naar men aanneemt, het dienstjaar 1925/26 der Staatshuishouding zal vertoonen, vergroot door het subsidie aan den steenkolenmijnbouw, het vooruitzicht op het herstel van afgeschafte en de invoering van nieuwe belastingen, hebben gemaakt, dat de lust tot het ondernemen van nieuwe zaken is geremd.

Te New York is de fondsenmarkt daarentegen weder ongekend levendig geweest. De omvang der zaken is zoo groot, dat thans is besloten tot het uitbreiden van het aantal leden der effectenbeurs. Ook heeft men reeds gedacht over het instellen van een vacantedag, ten einde de verschillende kantoren in de gelegenheid te stellen hun achterstallige werkzaamheden in te halen. De aandacht heeft zich grootendeels op staal- en automobielaandelen gericht, waartoe de gunstige kwartaalstaat van de Staaltrust en het extra dividend op aandelen Studebaker veel hebben bijgedragen.

Ten onzent is de markt voor beleggingsfondsen vast gebleven. Het niveau heeft zich enigszins aangepast aan de iets stroeve geldmarkt, zoodat van aanbod op eenigszins ruime schaal niet veel meer te merken is geweest. Van de buitenlandsche staatsfondsen hebben Mexicaansche soorten de aandacht getrokken, doordat een regeling van de achterstallige schulden thans waarschijnlijker is geworden. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 105 $\frac{1}{2}$ %, 105 $\frac{1}{10}$ %, 4 $\frac{1}{2}$ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 98 $\frac{1}{16}$ %, 98 $\frac{1}{8}$ %, 98 $\frac{1}{4}$ %, 7 pCt. Ned. Indië: 101 $\frac{17}{32}$ %, 101 $\frac{1}{2}$ %; 5 pCt. Mexico £ 100-1000: 8 $\frac{11}{16}$ %, 9, 8 $\frac{15}{16}$ %; 5 pCt. Brazilië 1903: 75 $\frac{1}{4}$ %, 76, 76 $\frac{1}{4}$ %; 8 pCt. Sao Paulo: 104, 103 $\frac{1}{2}$ %.

Op de aandelenmarkten hebben *rubberaandelen* weder op den voorgrond gestaan. Even viel een lichte aanzeling te constateeren, toen het n.l. nog onzeker was, of de uitbreiding van de uitvoervergunningen voor Britsch-Indië de reglementaire verhooging van 10 pCt. — volgens het plan Stevenson — zou overschrijden. Toen tegen het einde der berichtperiode bleek, dat dit niet het geval zou zijn, groeide de belangstelling voor rubberaandelen over de geheele linie. Vooral op den laatsten dag der beursweek bleek de vraag groot te zijn, waarbij ook sommige laag genoteerde aandelen in de snelle stijging werden betrokken. Amsterdam Rubber: 362 $\frac{1}{2}$ %, 374, 379 $\frac{1}{2}$ %; Deli Batavia Rubber: 236 $\frac{1}{2}$ %, 248 $\frac{1}{2}$ %, 257; Java Caoutchouc: 225, 233, 236; Ned. Ind. Rubber & Koffie: 304, 322, 328; R'dam Tapanoeli: 168, 164, 167; Serbadjadi: 369, 395, 397 $\frac{1}{2}$ %; Sumatra Rubber Cy.: 315, 330, 350; Sumatra Caoutchouc: 318, 330 $\frac{1}{2}$ %, 343 $\frac{1}{2}$ %; Waj Sumatra Rubber: 314 $\frac{1}{2}$ %, 356, 365.

In aansluiting aan de opgewekte tendens voor rubberaandelen bleken ook *koffiefondsen* goed te zijn gevraagd. Bovendien heeft hier tot de gunstige stemming bijgedragen het feit, dat bijna alle koffie-ondernemingen een productie publiceerden, welke zoowel boven de opbrengst van het vorig jaar als boven de raming van dit jaar uitkomt. Kali Bendo: 192, 195, 197; Kali Tello: 378, 393, 400; Ngredjo: 538, 546, 559; Serdang Cultuur Mij.: 299 $\frac{1}{2}$ %, 306 (ex div.), 302 $\frac{1}{2}$ %.

Tabaksfondsen waren aanvankelijk aan den zwakken kant, waarbij de stemming nog werd geaccentueerd door het teleurstellende interim dividend van aandelen Senembah. Men had ter beurze een iets hogere uitkeering verwacht.

hetgeen zich manifesteerde in eenig aanbod, niet alleen voor de desbetreffende aandelen, doch ook voor de overige soorten. In het verder verloop echter werden de verliezen bijna alle voor een goed deel ingehaald. Arendsburg: 501, 508, 513; Deli Batavia: 396, 391½, 386½; Deli Mij.: 424, 414½, 417; Senembah Mij.: 491½, 476½ (ex div.), 473.

De suikermarkt heeft zich kunnen herstellen van de koersreacties, welke de vorige week op te merken zijn geweest. Aanleiding hiertoe is de stijging van de Cubanoteeringen te New York geworden, alsmede het feit, dat de V.J.S.P. biedingen op oogst 1926 heeft geweigerd. In de eerste plaats heeft het terugkeerend vertrouwen zich kunnen uitspreken in aandelen Handelsvereniging „Amsterdam”, doch ook de overige soorten hebben alle min of meer aanmerkelijke koerswinsten kunnen behalen. Cultuur-Mij. der Vorstenlanden: 147½, 150, 153; H. V. A.: 552½, 571½, 567½; Java Cultuur Mij.: 300½, 321½, 315½; Maron Cultuur Mij.: 237, 238, 249; Moorman: 368, 382, 387; Poerworedjo: 101½, 96½, 106½, 105½; Suiker Cultuur Mij.: 207, 232, 226½; Tjepper: 530½, 570, 565.

Petroleum-aandelen bleken daarentegen eenigszins gedrukt, voornamelijk voor aandelen Koninklijke Petroleum Maatschappij. De berichten uit Mexico, volgens welke de mogelijkheid bestaat, dat voor de belangen der Koninklijke in dit land een nieuwe rechtsvorm gevonden zal moeten worden, hebben eenige terughouding in het leven geroepen. Dordtsche Petroleum Ind. Mij.: 360, 362, 355½; Geconsoleerde Hollandsche Petr. Cy.: 163½, 166½, 163½; Kon. Petroleum Mij.: 390½, 387½, 385½.

De scheepvaartafdeeling is vrijwel verouderd gebleven. De berichten van de vrachtenmarkt hebben geen nieuwe gezichtspunten geopend en in verband hiermede is de vraag, welke enkele weken geleden zulk een goeden stand in deze markt heeft veroorzaakt, geheel verdwenen, zoodat de meeste fondsen weder op het peil zijn gekomen, waarop zij stonden, voordat het herstel in de desbetreffende afdeeling is ingetreden. Holland Amerika Lijn: 65½, 62¾, 62; Java China Japan Lijn: 107½, 109, 108; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 77½, 76, 75; Ned. Scheepv. Unie: 155, 157½, 155½; Stoomv. Mij. Nederland: 168½, 169¾, 169.

De markt voor binnenlandsche industriële aandelen heeft enkele opvallende bewegingen te aanschouwen gegeven. In de eerste plaats waren aandelen in kunstzijde-ondernemingen aangeboden, ondanks de gunstige berichten, welke omtrent de kunstzijde-nijverheid worden verspreid. Vooral aandelen Hollandsche Kunstzijde Industrie hadden van eenigen verkoopdrang te lijden, welke in verband werd gebracht met de jongste emissie van aandelen. Ook de „claims” liepen in prijs achteruit. Jurgenssoorten bleven vrijwel onveranderd. Daarentegen ontstond er goede belangstelling voor aandelen in machine-ondernemingen, zoodat voor het meerendeel der in de hier besproken rubriek verhandelde fondsen een goede stemming kon ontstaan, welke zich ook heeft kunnen handhaven. Centrale Suiker Mij.: 121½, 123½; Gero Fabriek: 102½, 112, 114½; Hollandsche Kunstzijde Ind.: 160½, 154½ (ex claim), 148½; Holl. Mij. t/h. m. van Werken in Gew. Beton: 188, 193, 197; Maekubee: 152½, 145½, 144¾; Ned. Kunstzijdefabriek: 360½, 355, 349½; Philips Gloeilampenfabriek: 409¾, 413¾, 405.

Mijnaandelen bleken eveneens goed gevraagd. In de eerste plaats gold dit voor tinaandelen, zooals Billiton en Singkep, doch ook voor aandelen Redjang Lebong bestond goede belangstelling, welke zich echter niet geheel tot het einde der berichtperiode heeft kunnen handhaven. Alg. Exploratie Mij.: 129, 132, 127½; Billiton Mij.: 645, 630, 640; Paleleh Mijnb. Mij.: 118½, 122, 121½; Redjang Lebong: 315½, 319, 317; Siloengkang: 33, 43.

In de afdeeling voor bankaandelen hebben aandelen Javasche Bank de aandacht getrokken, in verband met het verder verloop der liquidatie van de Deli Bank, waardoor de Javasche Bank een goed deel van haar vordering op deze vennootschap gedekt ziet. Amsterdamsche Bank: 158¾, 159¾, 159¾; Holl. Bank voor Z.-Amerika: 76¾, 74¾, 73¾; Javasche Bank: 309½, 335, 348; Koloniale Bank: 170¾, 175, 173½; Ned. Ind. Handels Bank: 139¾, 138, 141½; Ned. Handel Mij.: 140, 143½, 141¾; R'damsche Bankverg.: 70, 69¾, 69.

De Amerikaanse markt was ten onzent zeer stil en zonder opvallende koerswijzigingen. Anaconda Copper: 94½, 92¾, 99¾; Studebaker: 1565, 1632.50, 1720; United States Steel, Corp.: 127¾, 129½, 127¾; Atchison Topeca: 125, 124½; Baltimore & Ohio: 86¾, 87¾; Erie: 34¾, 36, 35½; St. Louis & San Francisco: 97 (ex div.), 97; Union Pac. Railr.: 143½, 143½, 143½; Wabash R.w.: 407½, 42, 40½.

Prolongatie varieerde van 3¼ tot 4 pCt., om op het hoogste punt te sluiten.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN. 3 November 1925.

Evenals de vorige week kunnen wij van de tarwe-markt zeggen, dat het verloop onregelmatig geweest is. Terwijl de prijzen in de Noord-Amerikaansche centra afwisselend vaster en flauwer waren, was toch het slot te Chicago op 2 November 3¼ d.c. per 60 lbs. hooger voor December en 7/8 ct. voor Mei dan een week geleden, terwijl in dezelfde periode de verhooging te Winnipeg 5% dollarcent per 60 lbs. bedroeg. Grootter nog dan in Canada was de verhooging, die in Engeland betaald werd voor Canadeesche tarwe voor onmiddellijke levering. Als gevolg van het feit, dat handelaren en fabrikanten reeds maandenlang zeer aarzelend hebben ingekocht zijn langzamerhand de voorraden van bepaalde soorten tarwe, speciaal Canadeesche tarwe, zeer laag gedaald en voor direct leverbare partijen overtrof de vraag het aanbod verre. Als wij in aanmerking nemen, dat de invoer van tarwe in Groot-Brittannië en Ierland sedert 1 Augustus slechts 4,6 miljoen quarters bedroeg tegen 7 miljoen verleden jaar gedurende dezelfde periode dan is de schaarschte aan een bepaalde soort tarwe te begrijpen, zelfs al waren de verschepingen deze week van die soort zeer ruim. Het aanbod op latere aflading is meer dan voldoende, maar ook hiervoor werden hogere prijzen betaald. Andere soorten deelden niet in deze verhooging met uitzondering van Australische tarwe, waarvan het aanbod zich beperkt tot een enkele lading onderweg. Maar Platatarwe voor aflading van den nieuwen oogst was bepaald flauw onder invloed van gunstig weer en in verband daarmede steeds hooger gespannen verwachtingen betreffende de opbrengst. De weerberichten uit Australië zijn wel iets verbeterd maar geven toch nog geen aanleiding een grooten oogst te verwachten. Evenmin mag men veel verwachten van Britsch-Indië. De goede oogst in Argentinië is dus wel noodig om den overvloed van tarwe werkelijkheid te doen worden. Want ofschoon de verschepingen van Rusland voortgaan zijn ze toch niet van zoodanigen omvang dat ze de markt blijven beheerschen, vooral ook waar de Russische Regeering zelf slechts sporadisch aan de markt blijft.

Duitsche en Poolsche tarwe blijft evenwel nog steeds ruim aangeboden en belangrijke zaken kwamen tot stand. De vraag doet zich voor, zal Duitschland later veel tarwe moeten invoeren ter vervanging van hetgeen nu het land verlaat, een vraag die door velen bevestigend beantwoord wordt. Maar men moet niet vergeten, dat inderdaad de Duitse oogst zeer groot is en dat waarschijnlijk de consumptie in verband met de ongunstige economische toestanden gering zal zijn.

Rogge. De handel beperkte zich in hoofdzaak tot Duitse en Poolsche rogge die nog steeds in zeer ruime hoeveelheden wordt aangeboden. Noord-Amerikaansche is in verhouding te duur en ook Russische trekt minder de aandacht. De verschepingen van Noord-Amerika zijn gering, maar het schijnt, dat meer dan gewoonlijk in het eigen land geconsumeerd wordt.

Maïs was over het algemeen traag gestemd, ja zelfs flauw. Voor spoedige levering drukte Platamaïs nog al op de markt, vooral ten onzent; in Engeland maakte men in verhouding goede prijzen, maar ook daar liepen de prijzen terug. Donaumaïs werd voor latere aflading zeer dringend aangeboden. Voor onmiddellijke levering is deze soort schaarsch. Zuid-Afrika verscheen weer op de markt, maar er was weinig belangstelling in de importlanden, zoodat de prijzen terugliepen. Amerikaansche maïs liep aanvankelijk op om later weer iets te dalen; het aantal zaken naar Europa was zeer beperkt. Het totaal der verschepingen van maïs was tamelijk groot, doordat wederom Zuid-Afrika veel aflaadde, meer zelfs dan La Plata.

Ook de verschepingen van gerst waren zeer groot in de eerste plaats van Rusland, doch ook Noord-Amerika liet zich niet onbetuigd. De druk op de markt is hierdoor sterk en de vraag is ten eenen male onvoldoende, zoodat de prijzen terugliepen althans op het Continent. In Engeland werden ze beter gehandhaafd.

De omzet in haver was alleen in Engeland van eenige betekenis. De prijzen bleven vrijwel onveranderd. De verschepingen vooral van Noord-Amerika waren zeer ruim.

Zie voor den staat volgende pagina.

SUIKER.

De gedurende geruimen tijd aangehouden hebbende daling der suikermarkten werd verleden week eindelijk onderbroken door eene reactie in Amerika, waar op de termijnmarkt speculatieve meeningsinkoop plotseling eene rijzing veroorzaakten.

De termijnnoteringen te New York gaven het volgende beeld te zien:

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe Dec.	Mais Dec.	Haver Dec.	Tarwe Nov.	Mais Nov.	Lijnzaad Nov.
31 Oct. '25	146 ³ / ₈	73 ³ / ₄	38 ³ / ₄	12,10	7,85	18,25
24 „ '25	142 ³ / ₈	73 ³ / ₄	38 ³ / ₄	12,25	8,—	18,50
31 Oct. '24	141 ¹ / ₈	106 ³ / ₈	49 ³ / ₄	15,40	11,55	23,05
31 Oct. '23	107 ³ / ₈	73 ³ / ₈	41 ³ / ₈	12,35	9,80	23,95
31 Oct. '22	113 ⁷ / ₈	66 ¹ / ₈	41 ³ / ₈	12,10 ¹	7,85 ¹	18,75 ¹
20 Juli '14	82	56 ³ / ₈	36 ³ / ₄	9,40	5,38	13,70

1) Per December.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	2 Nov. 1925	26 Oct. 1925	3 Nov. 1924
Tarwe*	15,75	15,75	15,—
Rogge (No. 2 Western) ..	9,60	9,75	13,—
Mais (La Plata)	190,—	200,—	233,—
Gerst (48 lb. malting) ...	192,—	196,—	243,—
Haver	10,70 ⁴	10,90 ⁴	11,75 ⁴
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ..	13,70	13,90	14,65
Lijnzaad (La Plata)	415,—	418,—	480,—

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG. *No. 2 Hard/Red Winter Wheat. 4) Canada No. 3.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	25/31 October 1925	Sedert 1 Jan. 1925	Overeensk. tijdvak 1924	25/31 October 1925	Sedert 1 Jan. 1925	Overeensk. tijdvak 1924	1925	1924
Tarwe	28.492	1.025.166	1.051.071	100	20.966	38.043	1.046.132	1.089.114
Rogge	4.729	238.576	484.790	—	450	3.775	239.026	488.565
Boekweit	200	18.181	18.662	—	—	528	18.181	19.190
Mais	9.577	647.078	630.377	50	63.590	97.355	710.668	727.732
Gerst	6.984	222.175	264.817	340	9.806	31.680	231.981	296.497
Haver	430	179.901	195.068	—	252	1.196	180.153	196.264
Lijnzaad	1.289	195.220	201.241	—	50.423	58.040	245.643	259.281
Lijnkoek	2.602	161.037	169.787	—	—	700	161.037	170.487
Tarwemeel	2.122	102.612	207.498	338	16.412	23.427	119.024	230.925
Andere meelsoorten ...	290	7.813	6.497	—	—	—	7.813	6.497

	Dec.	Jan.	Mrt.	Mei
Slot voorafgaande week	1.95	2.02	2.13	2.24
Opening verslagweek	1.95	2.03	2.14	2.24
Slot verslagweek	2.14	2.21	2.32	2.43

Bij disponibile suiker uitte de reactie zich minder krachtig. Spot Centrifugals, die op 3.74 openden, stegen successievelijk tot 3.83.

Prompte Cubasuiker werd verhandeld tot prijs oplopend van 1.94 \$ c. tot 2.03 \$ c. & fr. New York, terwijl voor Europa van Sh. 9/7¹/₂ tot Sh. 9/10¹/₂, cif werd betaald.

De Cubastatistiek is als volgt:

	1925	1924	1923
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 24 Oct.	21.790	24.852	11.816
Tot. 1 Dec. '24-24 Oct.	4.828.244	3.877.581	3.465.218
Weekexport 24 Oct.	58.288	25.362	45.400
Totale export 1 Jan.-24 Oct. ...	4.334.540	3.711.794	3.333.021
Totale voorraad op 24 Oct.	500.009	166.787	132.203

De Europeesche termijnmarkten stonden geheel onder den invloed van de reactie in Amerika, alwaar speculanten blijkbaar de tegenwoordige prijzen aanlokkelijk vinden. Ook hier profiteerde echter effectieve suiker tot dusver minder van de betere stemming.

Op Java verkocht de V.I.S.P. voordat de betere stemming in Amerika zich openbaarde nog eenige restanten Superieur uit oogst 1925 tot f 8,75 f 8,25 en f 8,—, terwijl daarna voor disponibile tweedehandsch partijen Superieur f 8,37¹/₂ oplopend tot 8,87¹/₂ werd betaald en voor No. 16 & /hooger f 8,25.

In den loop der week werden biedingen uitgebracht voor Superieur uit den Nieuwen Oogst oplopende van f 8¹/₂ tot f 8¹/₂, die echter door de V.I.S.P. geweigerd werden.

Hier te lande liepen prijzen, na eene kalme opening van f 14³/₄ voor October, f 15³/₄ voor Mei en f 16,— voor Augustus, in den loop der week sterk op in sympathie met Amerika. Tengevolge van winstneming reageerden de noteeringen aan het slot evenwel eenigszins en sloten op ongeveer f 16¹/₂ voor Mei en f 16³/₄ voor Augustus.

De omzet bedroeg deze week ongeveer 4200 tons.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Oct./Dec.	Londen			New York 96° Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Oct./Nov.	Cuba's 96° c.i.f. Nov./Dec.	
2 Nov. '25	kristalsuiker basis 99° f 16 ⁷ / ₁₆	Sh. 31/3	Sh. 12/1 ¹ / ₂	Sh. 10/1 ¹ / ₂	\$ cts. 3,90
26 Oct. '25	„ 14 ⁵ / ₈	30/9	11/6	9/7 ¹ / ₂	3,74
2 Nov. '24	„ 21 ⁵ / ₈	41/6	20/7 ¹ / ₂	22/—	5,96
2 Nov. '23	„ 26 ¹³ / ₁₆	58/9	24/6	22/—	7,09
4 Juli '14	ruwsuiker basis 88° f 11 ¹³ / ₃₂	18/—	—	—	3,26

1) Het verschil tusschen ruwsuiker 88° en krist.suik. 99° is aan te nemen op f 3 p. 100 KG.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 28 October 1925.

De Amerikaansche katoenmarkt is de laatste week minder levendig geweest, meer speciaal een gevolg van het te verschijnen Bureau Rapport op j.l. Maandag. Tot dien datum bewogen prijzen zich tusschen engere grenzen, doch met een oogstschatting van 15.226.000 balen excl. linters en 75.000 balen van Californië, waarvan reeds 9.520.000 balen gegind zijn, moesten prijzen wel dalen en was het slot van Liverpool gisteren 61 tot 52 punten lager. Liverpool futures daalden 12 tot 5 punten, terwijl hedenmorgen daarentegen de markt 8 tot 10 punten hooger opende. Het vertrouwen in den handel is door de groote variaties in de Bureau Rapporten sedert Juni zeer geschokt, welke rapporten er tot kunstmatige prijzen toe hebben bijgedragen in verband met de groote beplante oppervlakte. Die planters, die hun katoen reeds in de markt gebracht hebben, hebben hiervan ongetwijfeld kunnen profiteren, terwijl het tegenovergestelde wel het geval zal blijken te zijn voor hen, die hiermede geen haast gemaakt hebben. De ontvangsten in de havens zijn reeds belangrijker grooter dan verleden jaar. Ook prijzen van Egyptische katoen zijn lager, terwijl de rapporten over den oogst gunstig luiden en verkoopen slechts gering zijn.

De Amerikaansche garenmarkt heeft een rustigen tijd gehad. Prijzen zijn vast geweest, doch als gewoonlijk bij een op handen zijnd Bureau Rapport aarzelt men te koop. Er is geen gebrek aan vraag naar prijzen, doch het percentage zaken, dat tot stand komt, is slechts gering, zoowel in cops, bundels, enkele en getwijnde garens, hoewel het wel schijnt, dat er enkele flinke contracten zijn afgesloten voor naaigaren-doelinden. Het kan zijn, dat bij een eenigszins vastere markt er meer kooplust doorkomt. Spinners klagen, dat de „basis“-prijs tegen hen is, terwijl de „points on“ minstens een farthing hooger zijn, zoodat de volle daling van katoenprijzen dan ook niet in hunne noteeringen verdisconteerd is. Naar Egyptische garens bestaat weinig vraag en hierin gaat weinig om, hoewel enkele spinners in fijnere nummers wel contracten schijnen te hebben afgesloten.

Hoewel goedkoop katoen een factor is, waarnaar men algemeen in Lancashire verlangt, heeft het bereiken van een nieuw prijsniveau steeds een verstoring van het evenwicht in de doekmarkt ten gevolge. Er bestaat wel vraag, doch slechts weinig zaken zijn hiervan het gevolg, daar prijsideeën van koopers thans in overeenstemming zijn met de nieuwe katoenprijzen. Ook trachten verschillende koopers uit te vinden in hoeverre de recente daling van katoenprijzen, prijzen van manufacturen, welke zij wenschen te koop, beïnvloedt. Hoe lager katoenprijzen, des te gezonder zullen de marktvooruitzichten worden en wij hopen, dat de algemeene terughoudendheid om tot zaken over te gaan, zooals zulks gedurende de laatste maanden het geval

geweest is, langzamerhand geheel zal verdwijnen, om voor een geregelde levendigen handel plaats te maken.

21 Oct. 28 Oct. Oost. koersen. 20 Oct. 27 Oct.
 Liverpoolnoteringen. T.T. op Br. Indië 1/6 1/8 1/6 1/8
 F.G.F. Sakellaridis 23,60 22,85 T.T. op Hongkong 2/5 2/5
 G.F. No. 1 Oomra 8,65 8,05 T.T. op Shanghai 3/3 3/2

Notering voor Loco-Katoen.
 (Middling Uplands.)

	30 Oct. 1925	23 Oct. 1925	16 Oct. 1925	31 Oct. 1924	30 Oct. 1923
New York voor Middling	19,75 c	21,80 c	21,65 c	23,65 c	31,80 c
New Orleans voor Middling	18,47 c	20,80 c	21,03 c	22,85 c	30,50 c
Liverpool voor Middling	10,35 d	11,27 d	11,54 d	13,58 d	17,70d*)

*) Voor fully middling ouden Standaard.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
 (In duizendtallen balen).

	1 Aug. '25 tot 23 Oct. '25	Overeenkomstige periode	
		1924	1923
Ontvangsten Gulf-Havens.	3253	2713	2396
" Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	525	538	474
" " 't Vasteland etc.	1272	920	888
" " Japan	186	154	140

Voorraden.
 (In duizendtallen balen).

	23 Oct. '25	Overeenkomstig tijdstip	
		1924	1923
Amerik. havens	1118	1057	743
Binnenland	1379	1050	1046
New York	34	193	26
New Orleans	375	242	128
Liverpool	173	185	164

KOFFIE.

De afgelopen week bracht in de prijzen van loco koffie geen verandering, terwijl die van Rio en Santos op aflading voor een deel eene fractie opliepen en voor een ander deel onveranderd bleven. De noteringen aan de termijnmarkt waren afwisselend iets hooger of iets lager, en daardoor was bij het afsluiten van dit overzicht ten slotte een stand bereikt, die slechts zeer weinig verschilde van dien van een week tevoren. De stemming bleef onveranderd vast, hoewel de wisselkoers op Londen in Brazilië iets terugliep (n.l. van 7 5/8 op 7 17/32).

Nieuws van eenige beteekenis valt er ditmaal niet te vermelden. Met verlangen wordt nog altijd uitgezien naar betrouwbare berichten omtrent den stand van den 1926/27er Brazil-oogst. Wat tot nu toe vernomen werd, is nog uiterst vaag, al wordt dan ook reeds vrijwel algemeen aangenomen, dat een bepaald groote oogst niet kan worden verwacht. Van den loopenden Santos-oogst werden dezer dagen de voorzichtige ramingen, die tot nu toe 8 1/4 à 8 1/2 miljoen balen hadden bedragen, verlaagd op 8 miljoen balen, doch er zijn ook reeds ramingen van 7 à 7 1/2 miljoen balen, welke echter door velen als wat al te optimistisch worden gekenschetst.

Een officieel telegram uit Brazilië vermeldt, dat de voorraad in de pakhuisen en de spoorwegstations in het binnenland van Sao Paulo op 21 October bedroeg 3.315.000 balen tegen 2.604.000 balen op 30 September.

Volgens de gisteren uitgekomen statistiek over de maand October hebben de Invoeren in Nederland bedragen:

in October 1925	221.043 balen koffie
van 1 Jan. tot 31 Oct. 1925	1.898.970 " "

De Afliveringen in Nederland waren:

in October 1925	191.452 balen koffie
van 1 Jan. tot 31 Oct. 1925	1.769.546 " "

terwijl de Voorraad in Nederland was op 31 October 1925 366.667 balen.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 108/- à 109/- per cwt., en van dito Prime ongeveer 110/- à 112/-, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 85/- à 85/6 en voor December/Januari-verscheping 84/6 à 85/-.

In Robusta op aflading ging deze week wederom het een en ander om. Op het oogenblik zijn de prijzen:

Palembang Robusta, Nov./Dec. verscheping,	47 3/4 ct.
W.I.B. f.a.q. " Oct./Nov. "	55 1/4 "

alles per 1/2 K.G., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant. De officieele loco noteringen bleven onveranderd 70 ct. per 1/2 K.G. voor Superior Santos en 61 ct. voor Robusta. De noteringen aan de Rotterdamse termijnmarkt waren aan de ochtend-call als volgt:

Santos-contract basis Good				Gemengd Contract basis Santos Good				
	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.
3 Nov.	56 1/4	53 1/8	51 1/8	49 3/4	53 1/8	50 1/2	48 5/8	47 1/8
27 Oct.	56 1/4	53 1/8	51 1/8	50	53 1/8	50 1/2	48 5/8	47 1/4
20 "	55 1/4	51 1/8	49 1/8	47 3/8	52 3/4	48 7/8	46 7/8	45 1/8
13 "	54 7/8	50 1/8	47 7/8	46 1/4	52 3/8	47 7/8	46	44

De slotnoteringen te New York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.
2 Nov.	\$ 18,30	\$ 17,45	\$ 17,05	\$ 16,15
26 Oct.	" 18,45	" 17,45	" 16,88	" 15,90
19 "	" 17,93	" 16,52	" 15,75	" 14,70
9 "	" 17,80	" 16,30	" 15,45	" 14,20

Rotterdam, 3 November 1925.

(Mededeeling van de Vereeniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 7)	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 4)	
31 Oct. 1925	256.000	24.175	1.225.000	27.000	7 17/32
26 " 1925	207.000	23.550	1.290.000	27.500	7 5/8
19 " 1925	153.000	24.175	1.218.000	26.000	7 19/32
31 Oct. 1924	266.000	38.675	1.705.000	41.000	6.—

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
31 Oct. 1925	106.000	1.838.000	183.000	3.185.000
31 " 1924	81.000	1.780.000	150.000	3.484.000

1) In Reis.

THEE.

Ook in de afgelopen week handhaafde de theemarkt haar vaste stemming, hetgeen tot uiting kwam in de veiling van den 29sten October. De stemming in die veiling was willig met prijzen, die van 3 tot 12 cts. hooger waren dan die in vorige veiling. Vooral gruissoorten bleken sterk gevraagd en konden stof en kleingruizige soorten soms prijsverbeteringen maken van 6 tot 10 cts. Betere bladsoorten daarentegen waren wat minder gevraagd, zoodat daarvoor prijsverhoogingen van 3 tot 6 cts. genoteerd konden worden. Zoowel van binnenlandsche als van buitenlandse zijde werd flink gekocht, en werden er slechts weinige partijen opgehouden. Het gemiddelde prijsniveau van deze veiling zal ongeveer 8 à 9 cts. hooger liggen dan dat der vorige veiling.

De maandstaat over October van het Thee Etablissement alhier geeft aanvoeren te zien van Ned.-Indische thee ten beloope van 12.135 kisten, een hoeveelheid, die slechts weinig verschilt met de aanvoeren in September, die 12.200 kisten bedroegen. Tegenover afliveringen in September van 20.320 kisten stonden in October 17.483 kisten, zoodat de voorraad in entrepôt, die op ult. September nog 45.682 kisten bedroeg, op ult. October terugliep tot 40.334 kisten. Van dezen voorraad bevinden zich ongeveer 29.500 kn. in de tweede hand, een cijfer, hoewel slechts 2 dagen na de veiling, slechts weinig grooter is dan de voorraad op ult. September, die 26.101 kisten bedroeg.

Zooals hierboven vermeld, bleef Londen ook vast gestemd en waren het daar voornamelijk de gevone soorten, die ongeveer 1/2 d. in prijs konden stijgen. Ned.-Indische thee toonde alleen verbetering in prijzen aan voor de betere kwaliteiten.

Amsterdam, 2 November.

RUBBER.

De vaste stemming, welke gedurende de eerste helft der afgelopen week op de rubbermarkt heerschte, verflauwde de laatste paar dagen aanmerkelijk.

Zoowel koopers als verkoopers toonden zich zeer terughoudend in afwachting van het op 1 November vrij te geven percentage.

De slotnoteeringen wijzen tegenover die der voorafgaande week een kleinen teruggang aan.

Zij luiden als volgt:

Ia Crêpe:	einde voorafgaande week:	
November 259 ct.		262 ct.
November/Dec. 258 "		260½ "
Januari/Maart 240½ "		240 "

3 November 1925.

KAPOK.

(Opgave van de Makelaars Gebrs. van der Vies, Amsterdam.)

Kapokstatistiek op 31 October 1925.

Importeurs:	Voorr.	Aanv.	Verk.	Voorr.
	1 Jan. 1925	tot 31 Oct.	tot 31 Oct.	op 31 Oct.
		(in pakken).		
J. A. Bergvelt	—	262	262	—
H. G. Th. Crone.....	—	4641	4041	—
Van Eeghen & Co.....	—	3660	3660	—
N.V. Handel en Cultuur Mij. v/h. Smidt & Amesz q.q. Edgar & Co's Handel Mij. Soerabaja	141	5272	5413	—
Hand. Verg. v/h. Reiss & Co.	—	1587	1587	—
Int. Hand. & Cred. Mij. IHEC	—	1608	1608	—
Jacobson v. d. Berg & Co...	—	6112	6112	—
Koning, Teves & Co.	—	891	891	—
Landb. Mij. „Geboegan”...	—	206	206	—
Maintz' Productenhandel..	84	5848	5932	—
A. Merens	—	607	607	—
Mirandolle, Voûte & Co...	121	13718	13839	—
Tiedeman & van Kerchem.	—	3660	3660	—
Weise & Co.....	279	3723	4002	—
Order	1378	7728	9106	—
	2003	59523	61526	—

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	Koper Stan- daard	Koper Electro- lytisch	Tin	Lood	Zink
2 Nov. 1925..	62.7/6	68.10/-	285.12/6	38.5/-	39.15/-
26 Oct. 1925..	62.7/6	68.5/-	281.6/-	39.10/-	40.6/-
19 „ 1925..	62.2/6	67.15/-	279.17/6	38.7/6	39.10/-
12 „ 1925...	62.7/6	68.2/6	274.17/6	39.17/6	39.5/-
3 Nov. 1924..	64.-/-	68.5/-	259.7/6	38.-/-	34.7/6
20 Juli 1914...	61.-/-		145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

VRACHTENMARKT.

De graanvrachtenmarkt van Amerika opende de week met een zeer belangrijke verbetering, speciaal van de St. Lawrence en men hoopte dat het seizoen niet zal sluiten zonder dat reeders enig voordeel hebben. Na eenigen vooruitgang werd de markt echter wederom kalmer. Per October en November werd 15 cents per 100 lbs. zwaar graan naar Antwerpen/Rotterdam gedaan met de bekende extra's van respectievelijk 1 en 2 cents voor gerst en haver. Naar U. K. werd 3/4½ betaald per qtr. (Hull direct), terwijl naar de Middellandsche Zee werd bevracht tegen 4/3 per qtr. tot 19½ cents per 100 lbs. Van de Northern Range werden booten gedaan naar Antwerpen/Rotterdam tegen 13 cents, optie Bremen/Hamburg 13½ cents. De Golf bleef zonder zaken.

Van Port Arthur werd voor olie in kisten 25 cents per kist betaald per November en van New York naar de River Plate (3 havens) 24½ cents per December. Van West-Indië bleef een vaste vraag bestaan naar tonnage naar U. K./Continent. Booten van ongeveer 6000 tons hebben wederom 18/- bedongen, terwijl een 8000 tonner 17/3 naar één en 17/9 naar twee havens kreeg.

De markt van de North Pacific is bijzonder flauw gestemd. In parcels werd bevracht tegen 22/6 tot 30/- (naar gelang van positie), tot December/Januari, terwijl twee volle ladingen werden bevracht Vancouver/Shanghai tegen \$ 5.— per December.

De markt van de River Plate was minder levendig en de vrachten zijn weer gedaald. Van Upriver viel de vracht tot 16/3. Bahia Blanca betaalde 16/- voor een groote boot naar „picked ports”.

De chilispetervrachtenmarkt verbeterde zich niet en de beste vraag is momenteel naar de Vereenigde Staten. Naar U. K./Continent vonden dan ook geen afsluitingen plaats, ofschoon er eenige orders aan de markt zijn. Per December werd een groote boot bevracht naar de Galveston/Baltimore range tegen \$ 4.75 voor de Gulf havens en \$ 5.— voor Atlantische.

De Oostelijke markten bleven zeer kalm, voor vroeger posities kan men zeer moeilijk definitieve orders vinden. Van Wladivostock bleef een flinke vraag bestaan naar handige December tonnage op basis van 35/- naar Hull, Rotterdam, Hamburg, Scandinavië 1/3 extra. Per Januari heeft een 5000 tonner 1/3 boven deze vracht bedongen, incl. West-Kust U. K. Ioshavens. Australië was, wat graan betreft, ongeanimeerd ten gevolge van de voortdurende droogte. Voor Jarrah hout werd een boot bevracht van Bunbury naar Antwerpen/Garston/Londen (3 havens) tegen 60/- per load. Van Burmah en Britsch-Indië zijn deze week geen bevrachtingen te vermelden, terwijl van Zuid-Afrika een beperkt aantal zaken werd gedaan. Van de Kaapstad/Durban range werden eenige booten van ongeveer 7000 tons gedaan per Nov./Dec. op basis van 21/6 U. K./Continent (Bordeaux-Hamburg range) met opties.

De Zwarte Zee heeft bevrachtingen gestaakt tot per einde December, hetgeen een gevolg is van de moeilijkheden om het graan naar de laadhavens te krijgen. Voor genoemde positie wordt 12/6 Continent geïndiceerd. De Donau is iets levendiger en per laatste helft November werd bevracht tegen 16/- naar U. K./Continent.

Ook de Middellandsche Zee toonde geen verbetering en het grootste aantal ertsbevrachtingen geschiedde van Huelva. Er werd o.m. betaald: Benisaf/Middlesboro 6/-, Algiers/Rotterdam 4/6. Een groote boot werd gedaan voor fosfaat van Sfax naar Vlaardingen of Rotterdam tegen 6/7½. Na een afsluiting tegen 10/- per 60 cbft. naar Hull viel de markt van Alexandrië geheel weg.

Van de Golf van Biscaye is te weinig tonnage beschikbaar, zoodat prompte orders tegen hogere vrachten moesten worden afgesloten. Bilbao/Rotterdam betaalde 5/6 en naar Cardiff 6/3.

Op de time-charter vrachtenmarkt ging weinig om. Voor stukgoedvaart werd een 7200 tonner op d.w. betaald met 3/10½ voor 6 maanden, op- en teruglevering U. K.

De Amerikaansche kolenvrachtenmarkt bleef zeer kalm. Van Hampton Roads naar Rio werd \$ 3,70 betaald voor midden November belading. Naar West-Italië wordt \$ 2,85 geïndiceerd.

Ook de uitgaande kolenvrachtenmarkt van Engeland vertoont weinig verandering. Tonnage wordt niet overvloedig aangeboden, zoodat de vrachten werden gehandhaafd. Van Zuid-Wales werd o.m. betaald: Duinkerken 3/3, Gibraltar 8/-, Algiers 9/-, Venetië 11/-, Rio 15/-, Bahia Blanca 16/3, terwijl van de Oostkust o.m. als volgt werd bevracht: Aalborg 6/10½, Stettin 6/3, Bordeaux 5/3, Lissabon 9/-, Venetië 10/9, Las Palmas 9/6.

De houtvrachtenmarkt van de Oostzee blijft geanimeerd en er vonden verscheidene bevrachtingen plaats. Van Zuid-Finland wordt betaald van f 23 tot f 24 per Std. voor booten van 600 tot 1200 Stds., terwijl van Zweden f 25 à f 26 is bevracht. Voor kleinere ladingen is de vracht natuurlijk belangrijk hooger en varieeren de cijfers tusschen de 27 en 30 gulden per Std.

2 November 1925.

RIJNVAART.

Week van 25 t/m. 31 October 1925.

De algemeene toestand bleef ongewijzigd.

Nog steeds sleepte het grootste gedeelte der leeggekomen schepen wegens gebrek aan emplooi naar de Ruhrhavens, om aldaar kolen te laden.

De ertsvrachten bedroegen maximum:

f 0,27½ en f 0,37½ met resp. ¼ en ½ lostijd.

Naar de Bovenrijn-stations werd gemiddeld f.1.— met verkorten lostijd betaald.

Het sleeploon bedroeg gemiddeld f 0,30 tarief.

De waterstand bleef vallend, zoodat naar den Bovenrijn op beperkten diepgang werd afgeladen.